

Збірник наукових матеріалів
XXXV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»

28 жовтня 2019 року

Частина 9

м. Вінниця

Світові тенденції сучасних наукових досліджень, XXXV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 28 жовтня 2019 року. – Ч.9, с. 80.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXV Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Світові тенденції сучасних наукових досліджень», 28 жовтня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Костенко Т.В.</i> ПРОВІДНІ ФАКТОРИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-МЕХАНІКІВ	5
<i>Лаговська С.В.</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	9
<i>Ладілова В.П., рецензент Руденко Н.М.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ В НУШ	21
<i>Маковецька В.В.</i> ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ІНСТРУМЕНТУ ФОРТЕПІАНО....	25
<i>Новікова Л.О., Волинець В.М.</i> ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	31
<i>Олешицька Т. П.</i> ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОБІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ.....	36
<i>Омельчук Ю.Ф.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ НАВИЧКИ ПИСЬМА ЛІВОРУКИХ ДІТЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	42
<i>Поліщук О.</i> ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	46
<i>Рибалко О.О., Шуляк К.О.</i> ПРИКЛАД ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ПЛАКАТА «ПЕРЕСТАВНА ВЛАСТИВІСТЬ ДОДАВАННЯ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	53
<i>Семенюк В.О.</i> МЕТОДИКА ЗАПОБІГАННЯ МОВНІЙ АТРИЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ...	57
<i>Хомінська Ю.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ДОСЛІДІВ ІЗ ТЕМИ: "НЕМЕТАЛІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ЇХНІ СПОЛУКИ" ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ	61
<i>Черткова Н.Ю.</i> ЗНАЧУЩІСТЬ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	63
<i>Шелухіна К., науковий керівник Деркач В.М.</i> ВПЛИВ ФЕХТУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В МОЛОДШОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	68

<i>Юркова О.Ф.</i> ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ НАРОДНИХ ДУМ ТА ІСТОРИЧНИХ ПІСЕНЬ	70
<i>Яндола К.О., Мельник К.М.</i> ЗАСТОСУВАННЯ WEB-КВЕСТІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ...	75

ПРОВІДНІ ФАКТОРИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-МЕХАНІКІВ

Костенко Тетяна Володимирівна

викладач, ВП НУБіП України

«Немішаївський агротехнічний коледж»

Вирішуючи техніко-технологічні задачі, інженерно-технічні працівники активно впливають на суспільство, людину, природу, тому що нині необхідно не тільки створити технічний пристрій, механізм чи машину, технологічно грамотно їх експлуатувати, а й забезпечити екологічно безпечне функціонування системи.

Відтак, сучасний випускник вищої школи, зокрема агротехнічного коледжу, має не лише продуктивно розв'язувати чітко визначене коло технічних завдань, а й бути творчою особистістю, відзначатися розвинутими технічними здібностями, екологічною свідомістю, соціальною відповідальністю. З огляду на це, у педагогічній науці сьогодні набуває важливого значення проблема виявлення й обґрунтування найбільш доцільних та ефективних факторів і педагогічних умов формування та розвитку творчого потенціалу особистості студента, зокрема агротехнічного коледжу.

У державних освітніх стандартах задекларовано, що молодший спеціаліст технік-механік (Спеціальність: “Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва”) готується до професійної діяльності в галузі механізації виробничих процесів вирощування продукції рослинництва та тваринництва, переробки цієї продукції і її зберігання, технічного сервісу машинно-тракторного парку та експлуатації обладнання сільськогосподарських підприємств.

У кваліфікаційній характеристиці [1] техніка-механіка вказано, що він “... організовує і забезпечує безаварійну і надійну роботу техніки і технологічного обладнання, їх правильний та своєчасний якісний ремонт, підготовку планів-графіків технічного обслуговування й ремонту техніки, огляд і перевірку обладнання, замовлення на централізоване виконання технічних обслуговувань і

капітальних ремонтів, одержання запасних частин, інструментів тощо. Бере участь у прийманні і встановленні нового обладнання, впроваджує засоби механізації у трудомісткі роботи. Забезпечує і проводить налагодження роботи машин, обладнання, оцінює якість і ефективність їх роботи. Організовує і забезпечує виконання механізованих робіт, операцій, процесів; освоює конструкцію нових машин, обладнання й технічних комплексів, обґрунтовує їх придбання, впровадження у виробництво, формує парк машин для господарств і організацій та проводить контроль якості машин, обладнання, вузлів, деталей, розробляє і веде технічну документацію, впроваджує прогресивні форми організації праці, використовує сучасну обчислювальну техніку і персональні комп'ютери, сприяє підвищенню кваліфікації членів колективу, розвиває раціоналізаторський рух, використовує в роботі науково-технічні і періодичні видання; аналізує економічні показники використання техніки і обладнання, визначає економічну ефективність її використання, веде первинну документацію обліку звітності, визначає економічні показники роботи підпорядкованої дільниці, впроваджує у виробництво новітні технології у галузях рослинництва, тваринництва та переробки сільського господарської продукції; контролює якість ремонтних робіт і знаходить причини браку, складає документацію на списання машин і механізмів, непридатних для використання, організовує технічне обслуговування і ремонт техніки, виконує слюсарні, діагностичні і регулювальні роботи, керує тракторами, автомобілями, сільськогосподарськими машинами, здійснює заходи щодо попередження травматизму, професійних захворювань та охорони навколишнього середовища; виконує інженерні розрахунки деталей машин простих механізмів і обладнання”.

Природно, для виконання своїх функцій техніки-механіки мають володіти продуктивними технічними знаннями та уміннями, технічними здібностями, гнучким, нелінійним мисленням і розвинутою уявою, здатностями цілеспрямовано генерувати нестандартні ідеї. Мова про те, що у випускників агротехнічного коледжу мусимо ґрунтовно розвинути особистісний творчий потенціал. Нагадаємо, що вище ми обґрунтували характерні ознаки (рисни) творчого потенціалу, зокрема:

- це властивість особистості, що має інтегрований характер, внутрішній ресурс людини щодо розв'язання нестандартних завдань;

- здатність виконувати творчу діяльність, органічно притаманна кожній людині;

- творчий потенціал як міра можливостей людини здійснювати творчу діяльність крім здатності, характеризується готовністю до творчого самоздійснення (потреби, мотиви, ціннісні орієнтації);

- феномен має системний характер, володіє усіма атрибутами цілеспрямованої системи, що саморозвивається, самоорганізовується;

- ядром творчого потенціалу є здатність особистості створювати оригінальне, нове, що ґрунтується на методологічних знаннях.

Вчені одноставно визнають, що творчі якості, здібності, зокрема майбутнього інженера чи техника, необхідно цілеспрямовано формувати, розвивати. Проте для забезпечення необхідного науково-методичного супроводу означеного процесу варто теоретично обґрунтувати ті провідні детермінанти, які маємо першочергово врахувати і забезпечити. Мова, насамперед, про чинники (детермінанти, фактори, причини тощо), які маємо визначити за результатами наукового пошуку.

Не зайве вказати, що у психолого-педагогічних працях відсутня єдність думок учених щодо сутності понять “фактор”, “умова”, ці терміни дослідники часто ототожнюють. Подібні підходи можна зустріти не тільки в науково-педагогічних працях, а і в довідниковій літературі. Зокрема, у “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” [3] фактор визначається як умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища; чинник. У свою чергу, поняття “умова” тут тлумачиться як необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [3].

Услід за П. Лузаном, В. Кручек, І. Мося' [5; 4; 6] у дослідженні ми розводимо фактори і умови таким чином: педагогічні фактори як рушійні чинники процесу формування чи розвитку творчого потенціалу особистості, маючи потенційні можливості, стають рушійними силами процесу завдяки

створеним умовам (обставинам), які й забезпечують їх дієвість засобами відповідної методики.

Творче освітнє середовище, спроектоване для умов агротехнічного коледжу, має відповідати таким характеристикам-індикаторам: за місцем розташування – це екологічно і кримінально безпечний район; будинок коледжу є функціонально і естетично вдалою будівлею з достатньо великою і впорядкованою територією; навчальні корпуси знаходяться поряд з гуртожитками; кабінети, аудиторії, лабораторії сучасно умебльовані; привабливий дизайн інтер'єрів; актова зала, спортивна зала, їдальня оснащені сучасним обладнанням; достатня кількість зразків сучасної техніки, технічних засобів навчання, зокрема, комп'ютерів; мережа Internet; висококваліфіковані викладачі, професіонали, майстри виробничого навчання демонструють доброзичливе, толерантне ставлення до студентів; здоровий конструктивний стиль взаємовідносин у педагогічному колективі; студентські групи функціонують як згуртовані дружні колективи. В цілому рівень методичного забезпечення підготовки техніків-механіків високий – наявність достатньої кількості нових підручників, навчально-методичних посібників, електронних посібників тощо.

Література:

1. Галузевий стандарт вищої освіти України. Освітньо-кваліфікаційна характеристика молодшого спеціаліста спеціальності “Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва” / Борхаленко Ю.О., Галчанський М.В., Кужель В.В та ін.. К. 2013. – 78 с.

2. Гласс Дж., Стэнли Дж. Статистические методы в педагогике и психологии / Пер. с англ. Л.И.Хайрусовой. – М.: Прогресс, 1976. – 494 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред.. В.Т. Бусел]. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.

4. Кручек В.А. Формування комунікативних вмінь студентів вищих аграрних навчальних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. / Вікторія Аркадіївна Кручек ; Нац. агр. ун-т. – К, 2003. – 576 с.

5. Лузан П. Г. Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти : дис. . д-ра пед. наук : 13.00.04 / Петро Григорович Лузан ; Нац. аграр. ун-т. – К., 2004. – 505 арк.

6. Мося' І.А. Основні детермінанти формування самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / І.А. Мося' // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. Статей : – Ялта: РВВ КГУ, 2013. – Вип. 39. – Ч.1. – С. 180-196.

УДК 373.2.015.31:796.011.3

Педагогічні науки

СУЧАСНІ ПІДХОДИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Лаговська С.В.

*студент соціально-педагогічної освіти та мистецтв
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка
м. Кременець, Україна*

Анотація. У статті виокремлено основні підходи щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи в системі освіти, зокрема в Зкладах Дошкільної Освіти. Визначено, що правильна організація фізкультурно-оздоровчої роботи та застосування інноваційних програм сприятиме не лише гармонійному всебічному розвитку особистості, але й збереженню та зміцненню психічного, фізичного й соціального здоров'я.

Ключові слова: фізкультурно-оздоровча робота, здоров'я, ЗДО(Заклад Дошкільної Освіти), фізична культура.

Актуальність дослідження. Відповідно до законів України «Про дошкільну освіту», «Про фізичну культуру» одним із пріоритетних напрямків освітнього процесу в Зкладах Дошкільної Освіти залишається фізичне виховання дітей. Воно спрямовується на охорону та зміцнення здоров'я,

підвищення опірності і захисних сил дитячого організму, поліпшення його працездатності, на своєчасне формування у малюків життєво-важливих умінь і навичок, розвиток фізичних якостей і забезпечення належного рівня фізичної підготовленості та фізичної культури взагалі: на виховання стійкого інтересу до рухової активності, потреби в ній, вироблення звички до здорового способу життя [2, стаття 26].

Завдання фізичного виховання виходять на ключові позиції після прийняття законів України "Про дошкільну освіту" [2], "Про фізичну культуру", "Національної доктрини розвитку освіти", прийняття "Базового компонента дошкільної освіти". Сьогодні фізичне виховання спрямоване насамперед на охорону та зміцнення здоров'я дітей, підвищування захисних сил організму, виховання стійкого інтересу до рухових умінь, навичок та фізичних якостей (швидкість, спритність, витривалість, гнучкість), формування культури здоров'я [4, с. 86].

Аналіз актуальних досліджень. За останні десятиліття в науковій літературі з'явилися дослідження, присвячені організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО (Н. Москаленко [5], Н. Пангелова [6]). Я. Ковров, Н. Москаленко та А. Полякова [5] запропонували інноваційну програму фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку. Мета програми – покращення здоров'я дітей і створення умов для формування особистості дитини. Програма забезпечує покращення всіх складових здоров'я – психічного, фізичного та соціального. Як зазначають дослідники, психопрофілактика може проводитися за трьома напрямками: 1. Робота з дошкільнятами, які мають фактори ризику, фізично ослабленими дітьми, у яких легко виникають неврози, дітей з окремими хворобливими симптомами. 2. Робота з дітьми, у яких спостерігаються клінічні прояви захворювання. 3. Робота зі здоровими дітьми з метою покращення їх адаптаційних можливостей.

Система фізкультурно-оздоровчих занять для дітей дошкільного віку, на думку науковців, повинна забезпечувати оптимальний руховий режим, що становить 22–26 годин на тиждень, і включати фізкультурні заняття, ранкову

гімнастику, гігієнічну гімнастику після денного сну, фізкультхвилинки, фізкультурні паузи, рухливі ігри на прогулянці, дні здоров'я, фізкультурні розваги, фізкультурну освіту, самостійну рухову діяльність, загартування.

Мета дослідження – з'ясувати та дослідити стан наукового вивчення проблеми організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ЗДО з використанням інноваційних технологій, перевірити та оцінити показники стану фізичної підготовленості дошкільників ЗДО старшої групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальне здоров'я також залежить від фізичного середовища ЗДО. Тому, як відзначають Я. Ковров, Н. Москаленко та А. Полякова [5], для збереження соціального здоров'я дошкільників необхідно забезпечити: високу якість для фізичної роботи; раціональне та здорове харчування; адекватні приміщення для відпочинку, розваг, навчання, фізичного виховання. Н. Пангелова [6] розробила класифікацію організаційних форм занять фізичними вправами виховної спрямованості в ЗДО, зокрема це такі: фізкультурні заняття (навчально-тренувальні, комплексні, сюжетно-ігрові, тематичні та фізкультурно-пізнавальні), фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня (ігрові комплекси у приміщенні, на ділянці дитячого садку з використанням природних і соціальних об'єктів та рухливі ігри на прогулянці – сюжетні ігри, ігри з правилами, українські народні ігри та ігри-естафети), активний відпочинок (фізкультурні свята – фізкультурні розваги та дні здоров'я) та туристсько-краєзнавча діяльність (переходи, прогулянки-походи, екскурсії, туристські свята, походи вихідного дня за участю батьків).

Значне місце в ігровій діяльності займають ігри, в яких вирішення завдань виконуються різноманітні рухові дії у формі ходьби, бігу, стрибках, метанні. Саме ці ігри називаються рухливими. Таким чином, рухливі ігри - це емоційно забарвлена рухова діяльність, обмежена правилами. Ігрова діяльність в них характеризується більш чи менш складною взаємодією її учасників - та взаємовідносинами між гравцями. Правильно підібрані ігри сприяють гармонійному розвитку організму дошкільників [3, с.5] .

Найбільш суттєвими є такі взаємовідносини як змагання та ігрове співробітництво. В результаті прояву таких взаємовідносин процес ігрової взаємодії приймає різноманітний характер. Постійно і раптово створює нові умови, виникають нові ситуації. Взаємовідносини змагання і ігрової співпраці, постійна взаємодія гравців, зміна ігрових умов, задач, практичних дій і зусиль - характерні особливості рухливих ігор.

Організація та проведення експериментального дослідження.

Існує ряд вимог до правильності та точності проведення рухливих ігор які ставляться перед педагогом. Але до кожної гри відповідно до підібраних рухів гри ми можемо оцінити і відповідність основних рухів, зокрема таких як біг 10м. і 20м., стрибки у довжину з місця, метання тенісного м'яча, нахили вперед з положення сидячи, статистична витривалість, адже на заняттях з фізичного

виховання довго вивчали, удосконалювали та закріплювали вміння та навички

дітей дошкільного віку у точності виконанні основних рухів. І тому на підсумкових заняттях місяця, а саме Дні здоров'я для дітей ми бачимо результати, які показують вихованці під час рухливих ігор, ігор-естафет та змагань із використанням уже вивчених та закріплених основних рухів.

Для того, щоб нам перевірити відповідність рухів у дітей закладу дошкільної освіти ми проведемо експериментальне дослідження у Закладі Дошкільної Освіти №6 міста Дубна. Для нашого експерименту обираємо вихованців старших груп. Перед тим, як проводити дане дослідження ми повинні вивчити медичні дані кожної дитини, а це включає

- вік народження;
- антропометричні показники;
- група здоров'я;
- діагноз дитини.

Вивчивши медичні дані кожної дитини ми вивчаємо програму «Українське дошкілля», а саме фізичний розвиток. Відповідно за програмою складаємо таблиці середніх показників основних рухів.[7, с.178-179]

Проаналізуємо середні показники виконання основних рухів вихованців старшої групи 6-го року життя, а саме:

- середні показники бігу на дитанцію 10 та 20 м, с. (див. табл.1);
- середні показники стрибка у довжину з місця, см. (див. табл.2);
- середні показники метання тенісного м'яча (40г) на дальність (див. табл.3).

Таблиця 1. Середні показники бігу на дитанцію 10 та 20 м

Вік	Стать	Середні показники бігу					
		Дистанція 10 м			Дистанція 20 м		
бр.	хлопчики дівчатка	Рівні					
		високий	середній	низький	високий	середній	низький
		Бали					
		5	3	2	5	3	2
	хлопчики	2,6<	2,7-3,1	3,2>	4,5<	4,6-5,4	5,5>
	дівчатка	2,8<	2,9-3.2	3,3>	4,8<	4,9-5,9	6,0>

Таблиця 2. Середні показники стрибка у довжину з місця, см.

Вік	Стать	Середні показники стрибка		
		Рівні		
бр.	хлопчики дівчатка	високий	середній	низький
		Бали		
		5	3	2
	хлопчики	110>	109-80	79<
	дівчатка	100>	99-75	74<

Таблиця 3. Середні показники метання тенісного м'яча (40 г.) на дальність, м.

Вік	Стать	Середні показники стрибка		
		Рівні		
бр.	хлопчики дівчатка	високий	середній	низький
		Бали		
		5	3	2
	хлопчики	13,0>	12,99-6,5	6,49<
	дівчатка	7,0>	6,99-4,5	4,49<

Дані таблиці ми створили для того, щоб побачити які повинні бути показники для перевірки рухів вихованців старшої групи. Ми побачимо, які будуть дані напочатку нашого дослідження і після вивчення та закріплення

даних рухів як в ході занять так і в ході проведення рухливих ігор. Для того, щоб побачити початкові рухові дії виконання дітьми старшої групи під час проведення занять з фізичного виховання обираємо низку рухливих ігор: «Хто далі кине» - дану рухливу гру використовуємо, щоб перевірити метання на дальність, де дітей поділивши по підгрупах перевіряємо у точності руху; «Дострибни до стрічки» - дана гра дуже цікава для дітей від молодшого віку, адже саме у ній ми використовуємо новітню технологію таку, як кольоротерапія – яка зацікавлює дітей, ми кладемо 2 різнокольорові стрічки - на одну діти стають, а на іншу потрібно стрибати стрибком у довжину з місця [1, с.185]; «Біжіть до мене» - дану гру використовуємо щоб перевірити біг 10м і 20м.. Дані рухливі ігри ми обрали, щоб перевірити показники виконання основних рухів на початку дослідження (див. табл.4).

Детально вивчивши вік дитини ми відповідно до віку охарактеризували її дані показники і визначили їхню точність та відповідність відповідно до даного віку. Отримавши дані ми аналізуємо їх і за точними показниками наведеними вище отримуємо результат.

Таблиця 4. Показники основних рухів на початку дослідження.

№ п / п	Список дітей вікової групи	стать	Вересень 2018													
			Основні показники основних рухів													
			Біг				Стрибок у довжину з місця	Метання тенісного м'яча		Нахили тулуба вперед з положення сидячи		Статистична витривалість		Середній бал	Оцінка стану фізичної підготовки	
			10м		20м			Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал			Результат
1	Андріюк Лада	дівч.	2.8	5	5.0	5	86							5	7.2	
2	Барванов Артур	хл.	2.8	5	4.9	3	95	5	11.2	5	8	5	40	5	4	добре
3	Білецька Даша	дівч.	2.7	5	5.1	5	85	5	7.2	5	10	5	30	3	4	добре
4	Блажевич Артем	хл.	2.8	5	4.6	5	95	5	11.0	5	3	3	35	3	4	добре
5	Бондарчук Андрій	хл.	3.1	3	4.8	3	91	3	11.5	5	8	5	35	3	3	задов.
6	Гаврилюк Максим	хл.	3.2	3	4.9	3	95	5	11.1	5	3	3	35	3	3	задов.
7	Гачевський Максим	хл.	3.2	3	4.6	5	96	5	11.0	5	3	3	41	5	4	добре
8	Головачук Ангеліна	дівч.	2.8	5	5.0	5	86	5	6.2	5	10	5	30	3	4	добре

9	Горіна Юля	дівч.	3.0	5	5.1	5	85	5	6.2	5	4	3	34	5	4	добре
10	Григориченко Діма	хл.	3.2	3	5.2	3	78	3	11.5	5	3	3	40	5	3	задов.
11	Дещинська Софія	дівч.	3.3	3	5.4	3	84	5	6.2	5	4	3	28	3	3	задов.
12	Дещинський Орест	хл.	2.7	5	4.6	5	95	5	11.0	5	3	3	35	3	4	добре
13	Дмитрієвич Павло	хл.	2.8	5	4.9	3	96	5	9.0	3	3	3	30	3	3	задов.
14	Дмитрук Едік	хл.	3.2	3	4.6	5	84	3	9.0	3	3	3	35	3	3	задов.
15	Кідиба Софія	дівч.	3.0	5	5.1	5	86	5	6.2	5	4	3	34	5	4	добре
16	Ковальчук Саша	хл.	2.7	5	5.0	3	95	5	11.0	5	8	5	35	3	4	добре
17	Корнійчук Володя	хл.	3.2	3	5.0	3	78	3	11.0	5	3	3	40	5	3	задов.
18	Козяр Олег	хл.	2.8	5	4.9	3	84	3	8.8	3	4	3	34	3	3	задов.
19	Курчаба Роман	хл.	2.8	5	4.6	5	95	5	11.0	5	3	3	35	3	4	добре
20	Левицький Міша	хл.	2.8	5	4.6	5	89	3	8.2	3	3	3	29	3	3	задов.
21	Лишун Софія	дівч.	2.7	5	5.1	5	85	5	7.2	5	10	5	30	3	4	добре
22	Мисик Віка	дівч.	2.8	5	5.0	5	86	5	6.2	5	10	5	30	3	4	добре
23	Міщук Каріна	дівч.	3.0	5	5.1	5	86	5	6.2	5	4	3	34	5	4	добре
24	Орлик Максим	хл.	2.8	5	4.6	5	89	3	8.2	3	3	3	29	3	3	задов.
25	Панасюк Каріна	дівч.	3.0	5	5.1	5	85	5	6.2	5	4	3	34	5	4	добре
26	Стрільчук Діма	хл.	3.2	3	4.8	3	95	5	11.0	5	3	3	35	3	3	задов.
27	Сятковська Катя	дівч.	3.1	3	5.3	3	75	3	6.2	5	10	5	30	3	3	задов.
28	Фаст Вадім	хл.	3.0	3	4.9	3	95	5	11.0	5	3	3	35	3	3	задов.
29	Федчук Артем	хл.	2.8	5	4.6	5	95	5	11.0	5	3	3	35	3	4	добре
30	Швець Тимофій	хл.	2.7	5	5.0	3	95	5	11.0	5	8	5	35	3	4	добре
31	Ющук Микола	хл.	3.0	3	4.6	5	95	5	9.5	3	8	5	31	3	4	добре
32	Ясюк Олександр	хл.	3.3	3	4.9	3	86	3	11.0	5	8	5	35	3	3	задов.

У дітей старшої групи руховий досвід багатший порівняно з малятами 3-4 років, і це дає можливість ширше використовувати в іграх більш складніші рухи. Наприклад, біг зі зміною напрямку, кидання та ловіння м'яча, стрибки - але доповнені різними атрибутами, предметами та прискореніші.

З великою зацікавленістю діти грають у ігри, в яких передбачається розподіл на підгрупи (команди). У іграх "Не спізнюйся", "Чия ланка швидше збереться" та ін. вони привчаються в інтересах своєї команди добиватися перемоги, виявляти рішучість, спритність, витримку.

Вихователь підбирає ігри відповідно до мети, яку поставив формування певних рухових навичок, виховання витримки, сміливості, організованості. Визначення й конкретизація загальної мети запобігають випадковості у доборі ігор. Одна й та сама мета може ставитися в різних іграх. Наприклад, рухові

навички у метанні в ціль удосконалюються в іграх "Мисливці і зайці", "Влучити в обруч", але конкретизуються у вигляді різних зрозумілих і цікавих завдань. У грі "Влучити в обруч" пропонується влучити м'ячем у нерухому горизонтальну ціль, а у грі "Мисливці і зайці" - у ціль, що рухається. По суті, удосконалюється одна й та сама рухова навичка, але умови виконання різні.

Успіх гри значною мірою визначається правильною організацією дітей. Перед тим як пояснювати нову гру, слід повторити з дітьми найскладніші для них рухи. Важливий момент у керівництві грою - дозування рухів, особливо в іграх з бігом, лазінням, стрибками. Тривалість безперервного бігу зі швидкістю вище середньої для дошкільнят цієї групи становить 30 - 35 с за одне повторення гри. Кількість повторень залежить від її змісту, але не повинна перевищувати 4 - 5 раз. Між повтореннями - короткі паузи для відпочинку. Загальна тривалість рухливої гри 10 - 12 хв.

Підбираючи та проводячи рухливі ігри із дітьми старшої групи уже в кінці дослідження бачимо зміни у середніх показниках основних рухів (див. табл. 5). Відбувається збільшення даних показників, а саме зростають показники метання на дальність, біг 10 та 20м і т. д.

Таблиця 5. Показники основних рухів наприкінці дослідження.

№ п /	Список дітей вікової групи	стать	Травень 2019														+	-	+
			Основні показники основних рухів																
			Біг				Стрибок у довжину з місяця	Метання тенісного м'яча	Нахили тулуба вперед з положення	Статистична вигривалість		Середній бал	Оцінка стану фізичної підготовки						
			10м		20м														
Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал	Результат	Бал						
1	Андріюк Лада	дівч.	2.8	5	5.1	3	99	5	7.1	5	10	5	36	5	4	добре	+		
2	Барванов Артур	хл.	2.6	5	4.5	5	100	5	13.2	5	9	5	44	5	5	відм.	+		
3	Білецька Даша	дівч.	2.8	5	4.8	5	102	5	7.4	5	10	5	36	5	5	відм.	+		
4	Блажевич Артем	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	8	5	44	5	5	відм.	+		
5	Бондарчук Андрій	хл.	2.6	5	4.7	3	110	5	13.3	5	8	5	44	5	4	добре	+		
6	Гаврилук Максим	хл.	2.6	5	5.0	3	110	5	13.0	5	8	5	44	5	4	добре	+		
7	Гачевський Максім	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	4	3	44	5	4	добре	+		

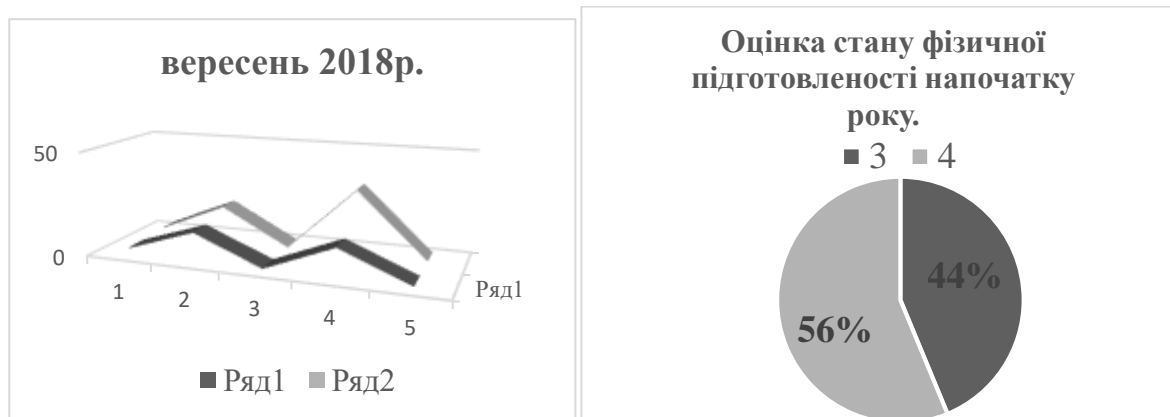
8	Головачук Ангеліна	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.0	5	10	5	36	5	5	відм.	+
9	Горіна Юля	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.2	5	4	3	36	5	4	добре	+
10	Григориченко Діма	хл.	3.0	3	5.0	3	110	5	11.9	5	4	3	35	3	3	задов.	-
11	Дещинська Софія	дівч.	2.8	5	5.5	3	100	5	5.6	3	4	3	30	3	3	задов.	-
12	Дещинський Орест	хл.	2.6	5	4.5	5	112	5	12.9	5	8	5	42	5	5	відм.	+
13	Дмитрієвич Павло	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	8	5	44	5	5	відм.	+
14	Дмитрук Едік	хл.	2.6	5	4.5	5	105	5	13.0	5	4	3	44	5	4	добре	+
15	Кідиба Софія	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.0	5	10	5	36	5	5	відм.	+
16	Ковальчук Саша	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	8	5	35	3	4	добре	+
17	Корнійчук Володя	хл.	3.0	3	5.0	3	86	3	13.2	5	3	3	36	3	3	задов.	-
18	Козяр Олег	хл.	2.6	5	4.5	5	99	5	13.0	5	4	3	37	3	4	добре	+
19	Курчаба Роман	хл.	2.6	5	4.5	5	115	5	13.0	5	8	5	44	5	5	відм.	+
20	Левицький Міша	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	10.0	3	8	5	44	5	4	добре	+
21	Лищун Софія	дівч.	2.8	5	5.0	3	102	5	7.0	5	10	5	36	5	4	добре	+
22	Мисик Віка	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.0	5	10	5	36	5	5	відм.	+
23	Міщук Каріна	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.0	5	10	5	36	5	5	відм.	+
24	Орлик Максим	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	10.0	3	8	5	44	5	4	добре	+
25	Панасюк Каріна	дівч.	2.8	5	4.8	5	100	5	7.0	5	4	3	36	5	4	добре	+
26	Стрільчук Діма	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.4	5	8	5	44	5	5	відм.	+
27	Сятковська Катя	дівч.	3.0	3	5.5	3	100	5	7.0	5	4	3	30	3	3	задов.	-
28	Фаст Вадім	хл.	2.6	5	5.0	3	110	5	13.0	5	8	5	44	5	4	добре	+
29	Федчук Артем	хл.	2.6	5	4.5	5	115	5	13.0	5	8	5	44	5	5	відм.	+
30	Швець Тимофій	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	3	3	35	3	4	добре	+
31	Ющук Микола	хл.	2.6	5	4.5	5	110	5	13.0	5	8	5	35	3	4	добре	+
32	Ясюк Олександр	хл.	3.0	3	5.0	3	95	3	13.0	5	4	3	44	5	3	задов.	-

На заняттях з фізичної культури рухливі ігри ми використовували на початку заняття у вступній частині - це ігри, які містять рухові дії для розвитку уваги, організованості та навичок з перешикування. В основній частині - ігри великої рухливості з максимальним навантаженням на дітей з основним рухом, що не був запланованим на занятті. У прикінцевій частині - малорухливі ігри. Саме ігри великої рухливості з максимальним навантаженням допомогли нам перевірити мінімальні та максимальні показники фізичної підготовленості дошкільнят та їх рухової активності.

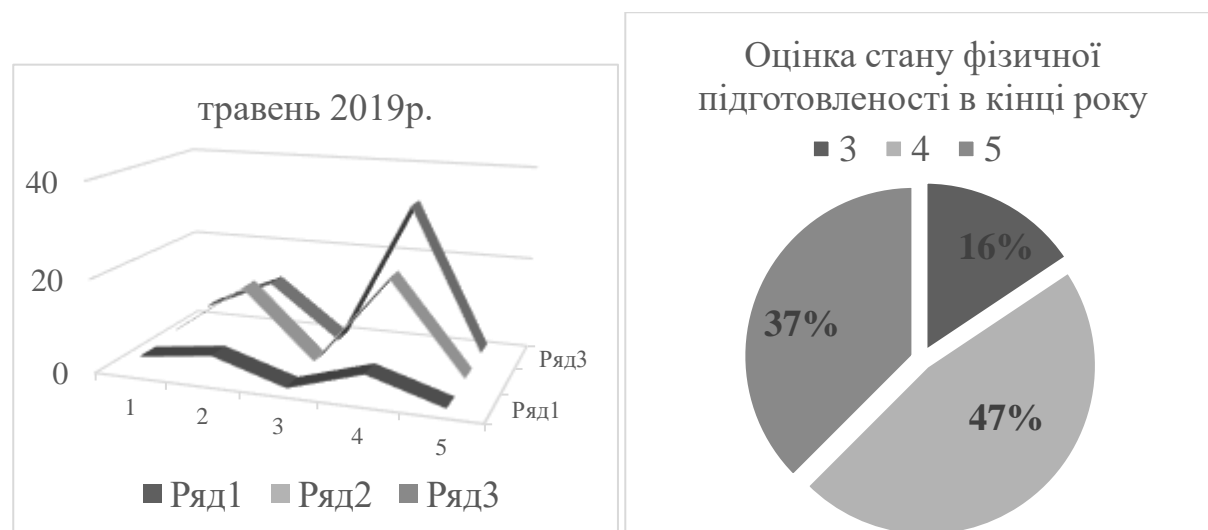
Отже, відповідно до отриманих даних бачимо зростання показників

виконання основних рухів дітьми старшої групи за вересень 2018р. та травень 2019р. (див табл. 6 і 7)

Таблиця 6. Оцінка стану фізичної підготовленості за вересень 2018р.

Таблиця 7. Оцінка стану фізичної підготовленості за травень 2018р.

Провівши дослідження даної методики бачимо оцінку стану фізичної підготовленості, яка зросла у своїх показниках наприкінці року (див. табл.8. Порівняння показників даного дослідження).

Таблиця 8. Порівняння показників даного дослідження.

Бачимо, що наші показники зросли, адже 3 - це середній показник, 4 – достатній, і 5 – високий. На початку нашого дослідження були дані лише середнього і достатнього показника, а на завершенні нашого дослідження показники зросли, адже бачимо, що з'явилися дані із високою оцінкою стану фізичної підготовленості. Отже, використання інновацій на заняттях фізичної культури у ЗДО забезпечило зростання оцінки стану фізичної підготовленості.

Педагогічне спостереження, яке було проведено для визначення особливостей застосування рухливих ігор та їх вплив на всебічний розвиток дітей старшого дошкільного віку, показав, що керуючи іграми, можна стежити за активним проявом фізичних якостей дітей в їх гармонійній єдності, а також більшою мірою розвивати ті, які мають важливе значення на різних етапах розвитку та навчання дітей. На практиці були використані прийоми регулювання навантаження: кількість повторень гри, темп і час виконання гри. Ускладнення рухливих ігор здійснювалося шляхом зміни форми організації гри, зміни форми руху і введення додаткових основних рухів.

Отже, варіативність рухливих ігор дає можливість проводити рухливі ігри з різними ускладненнями, більш насичено та різноманітно. Рухливі ігри є ефективним засобом для розвитку у дітей фізичних якостей, самостійності, організованості, кмітливості та творчості. Слід активно залучати дітей старшого дошкільного віку до варіативності проведення ігор.

Таким чином, фізкультурно-оздоровча робота в ЗДО повинна базуватися на правильній організації системи фізичного виховання відповідно до особистісних потреб, а також передбачати корекцію програм і технологій відповідно до вимог соціального середовища.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Дослідження є спробою узагальнити сучасні погляди науковців на проблему організації фізкультурно-оздоровчої роботи в навчальних закладах. Зокрема, визначено, що сутність фізкультурно-оздоровчої роботи полягає у формуванні навичок здорового способу життя, збереження здоров'я та гармонійний розвиток особистості. Відтак питання пошуку оптимальних напрямів організації

фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми, школярами та молоддю є свідченням актуальності й доцільності нашого дослідження.

Перспективи подальших досліджень полягають у висвітленні проблеми організації фізкультурно-оздоровчої роботи в громадських організаціях фізкультурно-спортивної спрямованості.

Література:

1. Артемова Л.В. Театр і гра. Київ. 2002. 292 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту і виховання». Київ. 2001.
3. Вільчковський Е.С. Рухливі ігри в дитячому садку. Київ. 1989. 280 с.
4. Матеріали I всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Підвищення якості освіти: стан, проблеми, перспективи» [текст] за заг. Редакцією Т. В. Бешок. Кременець:ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2018. 256 с.
5. Москаленко Н. Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних закладах / Н. Москаленко, А. Полякова, Я. Ковров // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 40–42.
6. Пангелова Н. Є. Теоретико-методичні засади формування гармонійно розвиненої особистості дитини дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... доктора наук з фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних верств населення» / Наталія Євгенівна Пангелова ; Національний університет фізичного виховання і спорту України. – К., 2014. – 42 с.
7. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль, 2013. 284 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВЗАЄМОДІЇ З БАТЬКАМИ В НУШ

Ладілова В. П.,

*студентка VI курсу Педагогічного інституту
Київського Університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

*Рецензент Руденко Н.М.,
кандидат педагогічних наук*

Політичні, економічні та соціальні зміни, що відбуваються у житті нашої держави впливають і на систему освіти, зумовлюючи необхідність її перебудови відповідно до потреб сьогодення. Україна чітко визначила орієнтири входження в освітній простір Європи, здійснюється модернізація освітньої діяльності у контексті європейських вимог.

Концепція Нової української школи базується на якісно новому рівні побудови взаємовідносин між педагогами, учнями, їхніми батьками та громадськими організаціями. Частиною формули НУШ є педагогіка партнерства, а саме трикутник учень-учитель-батьки. Передбачається, що родина має бути залучена до навчання дитини, співпрацювати з учителем. Він, у свою чергу, має стати для дитини другом.

Саме тому **метою** цієї статті є з'ясування організаційно-педагогічних умов взаємодії з батьками в НУШ. **Завданням** цієї статті є визначити основні задачі роботи вчителя з батьками учнів початкової школи та форми взаємодії педагогів і батьків.

Проблема взаємодії вчителя з батьками в НУШ досить складна і багатоаспектна. Насамперед, це стосується структури взаємодії, розподілу обов'язків, ролей, завдань і функцій між усіма учасниками освітнього процесу, вироблення спільних дій. Результат виховання дитини значною мірою залежить від відносин, що склалися між навчальним закладом і батьками учня, конструктивності їхньої взаємодії.

Аналіз та наукова інтерпретація стану розробленості проблеми здійснювалась на основі праць О.Богданової, І.Беха, В.Білоусої, В.Бондаревської, Л.Виготського, М.Болдирева, О.Киричука, А.Макаренка, Г.Костюка, С.Максименка, Б.Ступарика, М.Стельмаховича, В.Сухомлинського, К.Ушинського, М.Шилової та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених взаємодії з батьками в НУШ свідчить про єдність сім'ї і школи, що відіграє важливу роль у вирішенні завдань всебічного розвитку та виховання школяра. Важливого значення даній проблемі надавали відомі педагоги: Януш Корчак, А.Макаренко, В.Сухомлинський та дослідники В.Власенко, Т.Лисянська, Д.Ніколенко, В.Сластьонін, Р.Шакуров, які надають особливого значення професійним взаємодіям у педагогічному колективі, від яких залежить психологічний клімат школи в цілому та в кожному дитячому колективі зокрема.

Науковці В.Оржеховська, В.Кириченко, Г.Ковганич переконані у тому, що виховання дітей у школі і сім'ї – це нероздільний процес з єдиною метою, який зорієнтований не лише на спільні зусилля навчального закладу і сім'ї у вихованні школярів, а й на їх виховну співпрацю у цьому процесі. Його здійснення передбачає єдино спрямовану взаємодію у взаємозалежній діяльності у системі стосунків батьків і педагогів. Стосунки співпраці передбачають рівність сторін, взаємну доброзичливість і повагу [3, с. 16]

Успіх здійснення поставлених перед школою завдань багато в чому залежить від характеру тих взаємин, які складаються між учителем і батьками. Державною політикою в галузі освіти педагогіка партнерства визначається однією з основ школи, заснованій на взаємній повазі до особистості, праві вибору і відповідальності за прийняття рішень [4].

Враховуючи вищесказане, учитель, учень та батьки мають бути партнерами; школа ініціює глибше залучення родини до побудови індивідуальної освітньої траєкторії дитини.

Як свідчать численні дослідження, налагодження взаємодії навчального закладу і сім'ї може відбуватися різними шляхами:

– досягненням узгодженості виховних впливів, що здійснюються навчальним закладом і сім'єю, «не применшуючи інтереси один одного і поєднуючи зусилля для досягнення більш високих результатів» [7, с. 9];

– налагодженням співробітництва сімей і педагогічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів для надання батькам допомоги у сімейному вихованні та активізації їх на матеріально-фінансову допомогу школі [2, с. 120];

– забезпеченням «розумного об'єднання можливостей, зусиль в організації життєдіяльності школярів» [1, с. 51];

– вивченням та врахуванням соціального замовлення батьків як передумови «організації соціально значущої діяльності й розширення співдружності дітей і дорослих» [6, с. 221].

Налагодження ефективної взаємодії та доброзичливих контактів з батьками відбувається легше, якщо вчитель буде спілкування цілеспрямовано, з огляду на ситуацію, заздалегідь продумує не тільки зміст бесіди, але і її хід, можливі варіації та несподівані повороти.

Звідси визначаються основні завдання роботи вчителя з батьками учнів в НУШ: систематична педагогічна освіта батьків, тобто ознайомлення їх як з основами теоретичних знань, так і з практикою роботи з учнями; залучення батьків до активної участі в освітньому процесі; формування у батьків потреби в самоосвіті тощо.

Від того, як складаються відносини між педагогами, учнями та їх батьками залежать і досягнення у вихованні та розвитку дітей. Тільки в процесі співпраці педагогів і батьків можна успішно вирішувати проблему розвитку школяра. Форми і методи роботи з батьками повинні бути спрямовані на підвищення педагогічної культури батьків, на зміцнення взаємодії школи та сім'ї, на посилення її виховного потенціалу. Процес взаємодії сім'ї і школи спрямований на активне включення батьків в освітній процес, у позаурочну дозвіллєву діяльність учнів, на співпрацю з учнями і педагогам.

Ефективність виховання та навчання учнів значною мірою залежить від

того, наскільки тісно взаємодіють школа і сім'я, вчитель і батьки.

Форми взаємодії педагогів і батьків – це різноманіття організації їх спільної діяльності і спілкування. Розглянемо детальніше найпоширеніші форми взаємодії вчителя початкових класів з батьками учнів.

- форми пізнавальної діяльності (батьківські збори, тренінги, відкриті уроки, дні відкритих дверей тощо);
- форми трудової діяльності (оформлення кабінету, генеральне прибирання тощо);
- форми дозвілля (шкільні свята, підготовка концертів, вистав, змагання, конкурси тощо).

Однак учитель повинен розуміти, що різноманітність форм і методів ще не завжди забезпечує успіх роботи. Головне завдання вчителя початкових класів – зробити батьків учнів своїм союзниками, однодумцями, створити демократичний стиль відносин.

Отже, для успішної педагогічної взаємодії з батьками в НУШ необхідні організаційно-педагогічні умови:

- установа постійного, двостороннього інформаційного контакту між учасниками взаємодії;
- систематичне і цілеспрямоване включення у спільну діяльність усіх суб'єктів виховного процесу;
- формування позитивного ставлення до взаємодії в його учасників на тлі сприятливого емоційного самопочуття.

Таким чином, суть взаємодії вчителя і батьків учнів НУШ полягає в тому, що обидві сторони зацікавлені в розвитку дитини та її кращих якостей. І тільки взаємодія педагога і батьків, бажання йти на зустріч один одному в досягненні взаєморозуміння може сприяти досягненню поставленої мети в процесі навчання дитини, формуванні її, як гармонійно-розвиненої особистості.

Вищесказане, на нашу думку, дає можливість константувати очевидну необхідність подальшого вивчення організаційно-педагогічних умов взаємодії з батьками в НУШ.

Література:

1. Виноградова Т. Взаємодія батьків і педагогів –необхідна умова для виховання нового покоління / Т. Виноградова // Педагогічна скарбниця Донеччини. – 2003. –№ 2. – С. 51-52
2. Капустин Н. П. Педагогические технологии адаптивной школы : [учеб. пос. для студ. пед. вузов] / Н. П. Капустин. – М. : Академия, 2001. – 240с.
3. Оржеховська В.М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі. – Х.: Видавництво «Точка», 2007. – 192 с.
4. «Педагогіка партнерства» як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox?projector=1>
5. Свиридов А. Сотрудничество : семья и школа / А. Свиридов, В. Зикратов // Народное образование. – 2006. – № 8. – С. 220-224
6. Фалькович Т.А. Нетрадиционные формы работы с родителями / Т.А. Фалькович, Н.С. Толстоухова, Л.А. Обухова. – М. : 5 за знания, 2005. – С. 9

Педагогічні науки

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ІНСТРУМЕНТУ ФОРТЕПІАНО

Маковецька Вікторія Володимирівна

Викладач по класу фортепіано

Сновської ДМШ ім.Н.Г.Рахліна

Музичний світ славиться багатьма інструментами. Один із відомих клавіш-них інструментів–це фортепіано. Звучання ручної клавіатури фортепіано заміняє весь оркестр.

Слово клавіатура походить від латинського -clavis,що в перекладі означає «ключ». Клавіатура являє собою клавіши чорні та білі,які розташовані в певному порядку. Вони призводять в дію ричажний механізм для утворення звуків різної висоти. Клавіатура-одна з основних частин клавішного механізму.

Клавіатура вважається стандартною по відношенню до форми клавiш (прямокутна) й кольору (білий та чорний), розміру, кількості, розташування.

Предки фортепіано мають декілька ручних клавіатур-мануалів. Це- орган, клавiкорд, клавесин, електроорган, фісгармонія. Всі ці інструменти (окрім фісгармонії, а також деякі фортепіано (18-19 століть) й карйон можуть мати також клавіатуру для ніг-педаля.

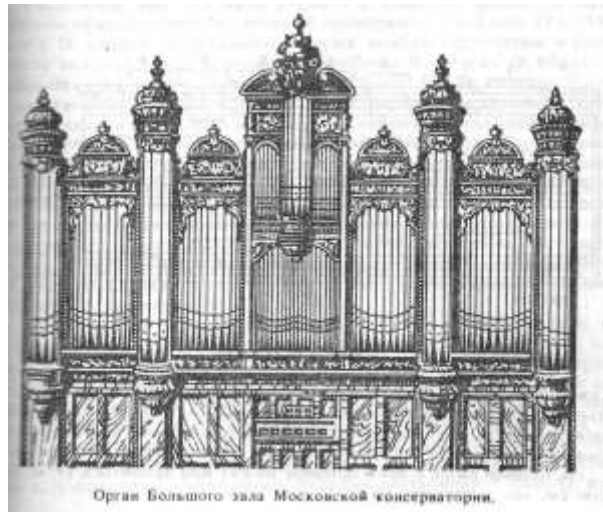
Нестандартні клавіатури у минулому фортепіано по відношенню до форми й розташування клавiш, зустрічались до 16 століття (на органах, клавiкордах) також у деяких експериментальних системах 19-20 (наприклад клавіатура П.Янко); також у акордеонів (у лівій клавіатурі – клавiші у вигляді кнопок й групуються особливим образом. Клавіатура має походження від давньо-грецького інструменту-гідравлосу, сформувалася вона в хроматичному складі на початку 15 століття в органі, й розширився діапазон (7 октав) до початку 20 століття на роялі.

Зрозуміло, що клавiшний механізм складається з 2-3 окремих взаємодіючих частин-це клавіатура, механіка й педаль. У сучасному фортепіано клавiшний механізм призводить до дії молоточки й глушителя (демпфера). А в органах, фісгармоніях та в інших предках-інструментах-клапани воздуховодів (повітряходів).

Історія виникнення власне інструменту фортепіано сягає в далеке минуле.

Всім відомий предок фортепіано -орган в перекладі означає «орудие», інструмент. Ще у 3 ст. до нашої ери існував гідравлос-предок сучасного органу. З 4 ст. у Візантії винайшли пневматичний орган, який діяв стислим повітрям. Цей інструмент звучав у театрах й цирках, у дворцях для виконання світської музики. У 7 столітті у містах Західної Європи орган звучав ще й у католических храмах. У процесі досконалення конструкції самого органу з'явилися реєстри (12 ст.), педальна клавіатура-з 14 ст., рівномірно-темперований стрій використовується з 17 ст. Сучасний зовнішній вигляд фортепіанний предок придбав вже у 16 ст. Розквіт органного мистецтва в

країнах Західної Європи відбувся у сер.16- сер.18 ст. Він пов'язаний з виникненням національних шкіл (наприклад Й.С. Бах у Германії). В Росії орган з'явився за часів Київської Русі у 11ст. (з Візантії) та він ніколи не був пов'язаний з російською церквою. Перші виконавці-органісти в Росії були іноземці (15 ст.).

Орган Большого зала Московской консерватории.

Ще з 15 століття є відомості про таку інформацію, що існували інші музичні інструменти-це клавесин, чембало, які згадуються у середньовіччі в музичному вихованні. Це струнний щипковий клавішний інструмент, який має подовжену трикутну форму, завдяки прямому розташуванню струн. При натисканні клавіш струни защіплюються плектром (з пера чи з шкіри). Така дія відбувається у передаточному механізмі.

Клавесин.

У стародавньому клавесині спостерігаються зміни гучності й тембру та октавне дублювання (на 1-2 октави вгору й вниз). Такі засоби виразності досягаються шляхом використання декількох акортів (хорів) струн (в тому ж

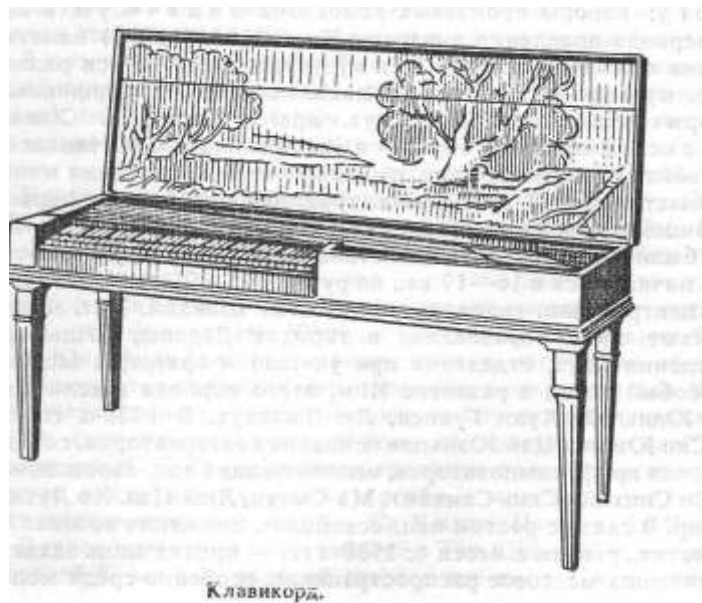
числі різні регістри). Ці акорти (хори) струн, розташовані на різних висотних рівнях, переключаються ножними педалями (чого у сучасному фортепіано немає). Клавесин може мати 1-3 мануали, а орган-до 7. Максимальний діапазон 4-5 октав (здебільшого F-f3). Відомі з історії клавесини різних форм, типів, різновидів, в тому числі в'орджинел, спінет, клавіцітеріум.

15-18ст.(включно) відомі розвитком англійські, французькі, італійські виконавські й композиторські школи клавесинної музики. Клавесин використовували як сольний інструмент, та й в ансамблях теж. Він мав відривчастий й малоспівучий звук, характерний тембр, не мав динамічної виконавської н'юансировки. Ці якості призвели до того, що у кінці 18 століття він став виходити з використання. Але інтерес до клавесинної музики повернувся на початку 20 століття. На сучасному етапі клавесини виробляють в багатьох країнах, вимагаються для використання як старовинної музики, так й для сучасних творів різних жанрів. Цей тембр імітується на електроорганах, синтезаторах.

Одна зі середньовічних назв клавесину-клавіцімбал. Відомо, що існував клавесин з вертикальним розташуванням корпусу й струн. Він називався клавіцітеріум.

Клавікорд –розповсюджений у 15-19 століттях. Назва інструменту в перекладі означає ключ, а з грецької-струна; у 18-19ст.на російській мові звучить-«клавикорд». Це струнний клавішний ударний інструмент. Вважається предком всіх інструментів цього виду. Звукодобування відбувалося завдяки металічним штифтам з плоскою голівкою-тангентам (від латинського слова *tangens*-«торкаючийся»), які при натисканні клавіши торкаються струни та лишаються притиснутими до неї ,розділяючи струну на вільно вібруючу, яка видає звук, й заглушену частину. В залежності від місця торкання тангенту одна й та ж сама струна може видавати звук різної висоти. Обережне доторкання до клавіши- такий спосіб звукодобування був притаманний. Звучання цього інструменту було м'яке . Можлива неюансировка гучності, вібрато (від пальців виконавця через клавішний механізм). Діапазон був до 5 октав. Розміри самого клавікорду –від малих (октавних) до 1,5 метри.

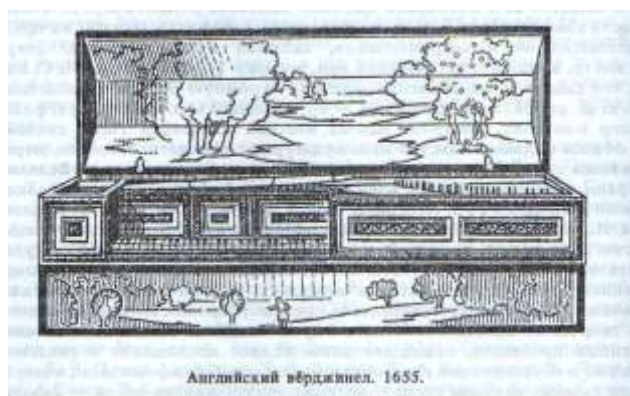
Використовувався головним чином в сольному камерному музикуванні. У 20 ст.клавикорд використовується для виконання старовинної музики.

У 15ст. в Італії винайшли спінет. Це струнний щипковий клавішний інструмент, який походить від латинського spina-шип, колючка. Один з різновидів клавесину невеликого за розміром. Форма була криловидна або трапецивидна тобто витягнута вправо, всі струни розташовані під кутом, справа від клавіатури. Мав 1 мануал, та діапазон 2-4 октави. В Росії використовувався в придворному побуті наприкінці 17ст. під назвою «охтавка». Служив цей інструмент для сольного й камерного музикування вдома. Був відроджений в 20 столітті.

Один з найдавніших предків інструментів фортепіано-це вьоджинел, який походить з роду невеликого клавесину. Здебільшого він був прямокутний. Струни розташовувались під прямим кутом до клавіш, мав 1 мануал.

Відоме існування й подвійних вьоджинелів. Така комбінація складалась з двох однотипних вьоджинелів або – звичайного з меншим, зі стрієм на октаву вище. Діапазон інструменту –с-с3. Він був розповсюджений у 16-17 століттях у Нідерландах в Англії, в якій прославились композитори-вьоджинелисти. Була створена виконавська школа, яку започаткували У.Бьорд, Дж.Бул та інші. Цей інструмент був особливо відомий серед жінок-прихильниць музики. Можливо й звідти пішла назва, бо virginis-ще в перекладі називається жінка, дівчина, «девушка». Версія інша говорить, що назва походить від латинського слова virgule-паличка. Терміном «вьоджинел» ще інколи обзначали один з мануалів клавесину (тобто октавуючим). Цей інструмент не заміняє оркестр, як сучасний інструмент-фортепіано, але є складовою для гри в ансамблі.

«История- это действительность, в ее развитии, движении. Прошлое, сохраняющееся в памяти человечества.»[2, с.258] На мою думку, історія виникнення інструменту фортепіано -одна з цікавих обширних тем у музичному мистецтві.

Література:

1.Ивановский Ю.А. Занимательная музыка.- Ростов н/Д.: «Феникс». 2002.-128 с.

2.Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70 000 слов/ под ред. Н. Ю. Шведовой.- 22-е изд., стер. – М.: Рус. яз., 1990.- 921 с.

ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Новікова Л.О.

*викладач вищої категорії,
викладач загальнотехнічних дисциплін*

Волинець В.М.

*викладач вищої категорії,
викладач загальнотехнічних дисциплін
Полтавський коледж нафти і газу
Полтавського національного технічного
університету імені Юрія Кондратюка*

Освоєння та експлуатація родовищ нафти і газу, проектування, спорудження та експлуатація газонафтопроводів та газонафтосховищ, конструювання, обслуговування і ремонт обладнання нафтових і газових промислів, кооперація у наукових дослідженнях потребують підготовки фахівців нової формації за спеціальністю 185 «Нафтогазова інженерія та технології», які відповідають сучасним стандартам нового покоління.

Тенденцією розвитку сучасної цивілізації є перехід до високотехнологічного середовища, в основі якого лежить використання інформаційних технологій у всіх сферах суспільства. На сьогоднішній день існує багато засобів спілкування в інформаційному просторі. Один з них – графічний із використанням креслення, інженерної графіки, комп'ютерної графіки.

Особливий вплив на рівень освіти майбутніх фахівців мають загально технічні дисципліни: технічне креслення, інженерна та комп'ютерна графіка. Вони є невід'ємною частиною професійної підготовки студентів, базою для формування їх графічної компетентності.

Під графічною компетентністю особистості слід розуміти спеціально структурований набір графічних знань, умінь, навичок, що набуваються у процесі навчання; наявність просторової уяви, просторово і технічного мислення. Формування компетентності забезпечує педагогічна система, «яка

передбачає системне розв'язування у навчальному процесі проектних завдань діяльності на основі дотримання принципів системності та свідомості» [1].

Головна умова формування графічної компетентності студентів - це міжпредметні зв'язки у освітньому процесі, адже вони є відбитком інтеграційних процесів, що відбуваються сьогодні в науці, техніці й житті суспільства. Реалізація міжпредметних зв'язків «створює необхідні передумови для засвоєння навчального матеріалу, поглиблює і розширює обсяг знань, сприяє формуванню професійних знань і навичок, значно активізує навчальний процес» [2].

Процес формування графічної компетентності у сучасних умовах є справою дуже важливою і потребує значних зусиль, постійної позитивної мотивації та володіння раціональними засобами організації діяльності як від викладачів, так і від самих студентів.

Технічне креслення - це перший етап знайомства студентів з інженерною та комп'ютерною графіками. Тому вивчення дисципліни носить не якийсь абстрактний характер, а має цілеспрямоване значення. Як відзначав у свій час академік Г.В. Курдюмов: «Найважливіше місце в цій системі належить кресленню, яке є «мовою техніки». Оволодіння цією мовою становить собою суттєву умову та засіб для повноцінної технічної освіти.

Технічне креслення має чітку професійну спрямованість, формує у студентів знання теоретичних основ побудови зображень на технічних кресленнях; знання правил виконання графічних побудов та оформлення креслень з урахуванням діючих нормативів; уміння наносити розміри та проставляти необхідні умовні позначення; уміння користуватися нормативними та довідниковими матеріалами під час виконання та читання креслень; знання, уміння і навички, необхідні для практичної діяльності в обраній спеціальності.

При освоєнні дисципліни студенти набувають навичок креслярської роботи, оволодівають технікою креслення, розвивають просторову уяву, без якої неможлива творча конструкторська робота.

Нафтогазовидобувна промисловість через впровадження високих технологій насичується високопродуктивною і складною технікою, яка працює

в комплексі з комп'ютерами. Для її ефективного використання за призначенням необхідно вміти читати та оформляти інженерні кресленики. Комплексна графічна підготовка студентів на даний час тісно пов'язана із освоєнням комп'ютерних технологій.

Вирішується ця проблема в ході вивчення курсу базової інженерної дисципліни «Інженерна та комп'ютерна графіка». Дисципліна складається із двох взаємопов'язаних розділів «Інженерна графіка» та «Комп'ютерна графіка», в яких значна увага приділяється техніці комп'ютерної графіки; оволодінню сучасними методами розробки, проектування та моделювання різноманітних виробів; розвитку просторової уяви студентів та їх вмінню читати і оформлювати інженерні кресленики.

Інженерна графіка - унікальна найдревніша графічна мова людської культури, в алфавіті якої існує лише два знаки: точка і лінія, з яких в подальшому створюються креслення та інші технічні документи. У цієї єдиної графічної мови є як міжнародні, так і державні стандарти (ЄСКД, ДСТУ, ISO), що встановлюють взаємопов'язані правила, вимоги і норми з розробки, оформлення і обігу конструкторської документації, що розробляється і застосовується на усіх стадіях життєвого циклу виробу (при проектуванні, розробці, виготовленні, контролі, прийманні, експлуатації, ремонті, утилізації).

В основу викладання інженерної графіки покладена методика, спрямована на активне засвоєння знань та придбання практичних навичок побудови геометричних моделей інженерних об'єктів та систем, побудови та читання інженерних креслеників, необхідних для оволодіння загально технічними та спеціальними дисциплінами. Дисципліна орієнтована на активізацію самостійної роботи студентів і прояв творчих здібностей.

Найважливішим інструментом, який використовується майже у всіх сферах людської діяльності, основним засобом спілкування людини з ЕОМ є комп'ютерна графіка - «сукупність методів і способів перетворення даних у графічне зображення і графічного зображення у дані за допомогою комп'ютера» [3]. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та

значним поширенням комп'ютерної графіки в житті суспільства, вивчення цієї дисципліни є одним із важливих компонентів сучасної вищої освіти, бо саме вона забезпечує підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах інформатизації суспільства. Комп'ютерна графіка нині широко використовується, тому знання і володіння навичками роботи із сучасними графічними системами стало невід'ємною частиною графічної освіти. Для набуття практичних компетентностей із комп'ютерної графіки передбачається обов'язкова робота студентів з програмою КОМПАС-3D, яка набула найбільшого поширення в освітньому закладі. Система автоматизованого проектування відкриває великі можливості. За допомогою даного графічного редактора студенти можуть виконувати різні кресленики, розрахунково-графічні роботи, а також застосовувати дану систему при курсовому і дипломному проектуванні.

Послідовне викладення технічного креслення, інженерної та комп'ютерної графіки дає можливість готувати фахівців, спроможних творчо мислити, приймати нестандартні рішення та виконувати технічну документацію різного ступеню складності як вручну, так і із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій.

Проте це не означає, що після опанування базового курсу графічних дисциплін графічна підготовка студентів завершується. Ні, вона триває впродовж усього навчання.

Зокрема, робочою програмою навчальної дисципліни «Технічна механіка» передбачений курсовий проект, який є завершальним етапом її вивчення та першою самостійною розрахунково-конструкторською роботою студента.

У процесі проектування одноступінчастого циліндричного редуктора загального призначення студент виконує кінематичні і силові розрахунки, розрахунки деталей на міцність, розв'язує питання, пов'язані з вибором матеріалів, конструюванням деталей і складальних одиниць.

Графічна частина курсового проекту включає складальний кресленик редуктора та робочий кресленик веденого валу редуктора.

Студент повинен відобразити всі деталі редуктора, обов'язково навести такі дані: габаритні, приєднувальні, основні і сполучні розміри посадки зубчастих

коліс, підшипників на валах; технічна характеристика виробу; технічні вимоги; вказівки про додаткові операції, що мають виконуватись під час складання; номери позицій всіх вузлів та деталей згідно зі специфікацією. Специфікація повинна включати в себе перелік усіх складових частин, які входять до даного виробу, а також конструкторські документи, які належать до цього виробу.

На основі технічного проекту виконується креслення веденого валу редуктора з даними про форму, розміри деталі, граничні відхилення розмірів та форми, ступінь шорсткості поверхонь, марку матеріалу деталі, спосіб зміцнення робочих поверхонь та інші відомості, потрібні для виготовлення та контролю деталі.

У процесі курсового проектування студент розвиває в собі здібності до інженерної творчості, раціоналізації та винахідництва, отримує навички розробки технічної документації і, безумовно, формує графічну компетентність.

Підхід до формування компетенцій з урахуванням майбутніх професійних завдань і конкретних професійних дій створює умови для формування технічно та технологічно освіченої особистості, забезпечує виробничу мобільність та високий рівень підготовки до активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства.

Література:

1. Лозовецька В.Т. Проблеми професійної компетентності викладача в сучасних соціально-економічних умовах /В.Т. Лозовецька. // Дидактика професійної школи:збірник наукових праць. – Хмельницький: ХНУ, 2005. - № 3.– С. 52 – 56.

2. Воронцова І.В. Графічна компетентність як складова якості підготовки майбутнього кваліфікованого робітника / І.В.Воронцова // Молодь і ринок: науковий журнал. - Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2012.- № 5 (88).– С. 124 – 127.

3. Система оброблення інформації. Комп'ютерна графіка. Терміни та визначення: ДСТУ 2939-94. – К. : Держстандарт України, 1995. – 35 с.

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОБІОЛОГІЧНИХ ПОНЯТЬ

Олешицька Т. П.,

*студентка психолого-природничого факультету
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

У даній статті розглядається методика поетапного формування загальнобіологічних понять. З'ясовано вплив розвитку понять на формування теоретичних знань у процесі вивчення біології учнями та завдання, які він повинен розв'язати вчитель в процесі навчання учнів. Проаналізовано проблеми, методику та етапи послідовності формування даних понять на вплив розвитку логічного мислення учнів під час вивчення курсу «Біологія».

Ключові слова: загальнобіологічні поняття, поетапне формування понять, курс «Біологія». логічне мислення, поняття.

Формирования общебиологических понятий

В данной статье рассматривается методика поэтапного формирования общебиологических понятий. Выяснено влияние развития понятий на формирование теоретических знаний в процессе изучения биологии учениками и задачи, которые он должен решить учитель в процессе обучения учащихся. Проанализированы проблемы, методика и этапы последовательности формирования данных понятий на влияние развития логического мышления учащихся при изучении курса «Биология».

Ключевые слова: общебиологические понятие, поэтапное формирование понятий, курс «Биология». логическое мышление, понятие.

Актуальність теми зумовлена насамперед науковою потребою в досконалому вивченні та формуванні загальнобіологічних понять при вивченні курсу « Біологія».

Загальнобіологічні поняття є невід'ємною складовою сучасного шкільного курсу біології. Ці поняття складають фундамент навчального предмета і

виступають як основна форма знань та мислення учнів. Вони відіграють важливу роль у формуванні наукового світогляду та загальнонаукової компетентності на основі засвоєння системи знань про природу і людину в цілому.

Під час формування загальнобіологічних понять, учитель може суттєво впливати на розвиток мислення учнів та ефективно **підвищити** їх рівень знань під час засвоєння оновленого змісту навчальної програми.

Формування біологічних понять здійснюється протягом вивчення всього курсу біології, в ході їхнього розвитку. Важливо з'ясувати, як засвоюються учнями біологічні та загальнобіологічні поняття, тому для цього необхідно аналізувати рівень їх знань за допомогою фронтальних й індивідуальних опитувань.

Завданням сучасної української школи є актуалізація проблеми формування в учнів біологічних та загальнобіологічних понять, які становлять основу системи наукових знань. Головна роль при розгляді даної проблеми належить пошуку вдосконалених існуючих та пошуку нових методичних підходів та методів формування загальнобіологічних понять.

Метою даної статті є вдосконалення методики поетапного розвитку й формування загальнобіологічних понять при вивченні курсу «Біологія».

Постановка проблеми. Проблема формування загальнобіологічних понять є досить актуальною, оскільки сучасна шкільна програма вимагає глибинного розуміння біологічної картини світу, яка базується на реалізації функціонального, системно-структурного та екологічного підходів і передбачає засвоєння знань про живу природу як цілісну систему. Такий підхід дає можливість розглядати біологічні поняття як приклади вияву загальнобіологічних закономірностей, спрямовувати навчальну діяльність учнів на опанування сутності понять, застосовувати узагальнений підхід для пояснення процесів життєдіяльності, а також оцінювати роль біологічних знань для подальшого розвитку системи навчання щодо наукового виховання школярів, а це у першу чергу вказує на формування та розвиток загальнобіологічних знань і понять .

Аналіз досліджень і публікацій показав, що з роками проблема формування в учнів біологічних понять є досить актуальною. Значну увагу

розвитку біологічних понять у своїх роботах приділяли такі вчені, як: В. Ф. Шалаєв, Б. В. Всесвятський, а потім М. М. Верзилін. У їхніх роботах (1950–1952 рр.) увага здебільшого приділялася добірці фактичного навчального матеріалу за певними поняттями, де розкривалося їх значення. Зголом під керівництвом М. М. Верзиліна колектив вчених (М. О. Риков, І. Д. Зверев, О. В. Козакова, В. М. Корсунська та ін.) досліджував питання про систему спеціальних й загальнобіологічних понять, які повинні розвиватися, переходячи з одного курсу в інший. В результаті роботи колективу було створено й обгрунтовано теорію розвитку біологічних понять у 5–9 класах (1956 р.), що стала ключем до вирішення багатьох методичних проблем, які існують і сьогодні. На їх думку, вирішальною умовою високої якості знань і освіти є правильна методична організація формування та розвитку понять, яка базується на активній розумовій і пізнавальній діяльності в учнів.

Загальнодидактичні та психологічні основи формування в учнів наукових понять вивчали Н.Ф. Тализіна (1979), Л.С. Виготський (1981), Н.О. Менчинська (1989), В.В. Давидов (2000), В.П. Зінченко (2001).

Серед сучасних учених-методистів проблемою формування біологічних понять займаються Є. О. Неведомська, О. А. Цуруль та ін.

Виклад основного матеріалу. Різноманітні поняття становлять основу змісту шкільного курсу біології й утворюють між собою єдину систему. Ця система понять визначається складом основ наук, що входять до шкільного предмета біології. Таким чином, традиційно біологічні поняття поділяються за основами наук (змістом) на морфологічні, анатомічні, фізіологічні, екологічні, систематичні, філогенетичні, цитологічні, ембріологічні, генетичні, агрономічні, гігієнічні та медичні. Ці поняття можуть бути простими й складними, спеціальними й загальнобіологічними.

Кожне поняття поступово ускладнюється і розвивається. Просте поняття об'єднуючись з іншими простими утворює складне біологічне поняття. До яких належать – спеціальні поняття, які формуються під час вивчення одного біологічного розділу. А під час вивчення всього курсу біології формуються

загальнобіологічні поняття, які виникають спочатку з простих спеціальних понять, потім об'єднуються в складні й більш загальні, які розвиваються в усіх розділах біології на матеріалі кожного з них. Тому без розвитку мислення учнів та їхньої розумової діяльності не можуть досконало розвиватися та формуватися поняття.

Поняття шкільного курсу біології різноманітні й постійно розвиваються, тому перед учителем виникають завдання, які він повинен розв'язати в процесі навчання учнів:

1) учитель має виділити основні поняття у кожному біологічному розділі й постійно використовувати їх у процесі навчання на різному матеріалі й у різноманітних зв'язках;

2) важливо організувати розвиток понять від простих до складних, забезпечити осмислення наукових фактів на основі провідних загальнобіологічних понять, навчити учнів зв'язувати, узагальнювати, конкретизувати різноманітні поняття;

3) необхідно встановлювати внутрішньо- та міжпредметні зв'язки у ході розвитку біологічних понять, що дає змогу логічно визначити перехід спеціальних біологічних понять у загальнобіологічні.

Головний зміст процесу формування біологічних понять полягає в тому, що на шляху до засвоєння кожне поняття проходить три основні етапи:

1) підготовчий етап — це спостереження біологічних фактів, об'єднання їх в одну групу, виділення загальних та суттєвих ознак;

2) основний етап являє собою побудову логічного означення нового поняття;

3) етап подальшого поглиблення, збагачення, на якому може збільшуватися кількість відмінних ознак, а іноді на основі концентричного вивчення теми складається нове, повніше означення.

Відомий педагог А. В. Усова виділяє такі етапи формування наукових понять:

1) чуттєво-конкретне сприйняття понять;

- 2) виділення істотних властивостей класу об'єктів які спостерігаються;
- 3) абстрагування (відокремлення істотного від неістотного) та означення понять;
- 4) уточнення й закріплення в пам'яті істотних ознак поняття;
- 5) встановлення логічних зв'язків даного поняття з іншими;
- 6) розв'язуванні елементарних та творчих навчальних завдань з застосуванням понять;
- 7) класифікація понять;
- 8) збагачення понять (виявлення нових істотних ознак) та їх повторне, повніше означення;
- 9) опора на дане поняття при засвоєнні нового;
- 10) встановлення нових зв'язків і відношень даного поняття з іншими.

Методисти виокремлюють такі етапи формування й розвитку загальнобіологічних понять:

- 1) виявлення запасу понять і уявлень, нагромадженого учнями під час навчання в попередніх класах і в результаті життєвого досвіду;
- 2) організація спостережень об'єктів, процесів або явищ живої природи;
- 3) організація спостережень кількох подібних об'єктів, процесів або явищ та виділення їхніх спільних та відмінних властивостей;
- 4) уточнення поняття повторним порівнянням об'єктів;
- 5) закріплення в терміні означення поняття, що охоплює істотні, загальні ознаки об'єктів і процесів, які вивчаються;
- 6) виконання учнями різноманітних вправ та завдань для уточнення ознак поняття, встановлення зв'язків і відношень з іншими поняттями;
- 7) перевірка засвоєння учнями введеного нового поняття та його застосування.

Звичайно, перш ніж формувати те чи інше поняття, вчителю необхідно самому чітко виділити ознаки, які становлять зміст даного поняття та об'єкти, що ним охоплюються, а також усвідомити його місце в системі понять.

Окрім, методики поетапного формування загальнобіологічних понять необхідно використовувати різні методи і методичні прийоми, які даватимуть змогу ефективно організувати пізнавальну діяльність учнів. На уроках біології у 6-9 класах доцільно використовувати методи активного навчання, словесно-логічний метод, діалоги, спостереження переважно натуральних об'єктів, вправи на уточнення сприйняття, замальовування з пам'яті, на розпізнавання, на визначення, порівняння й класифікацію; система повторення, яка пов'язує й розвиває поняття; питання, що потребують узагальнення, питання, які пов'язують поняття з уміннями й навичками; задачі-завдання для практичного закріплення понять та ін.

Висновки

Загальнобіологічні поняття — це поняття про біологічні закономірності, що відносяться до всієї природи, до всіх живих організмів і узагальнюючих спеціальних понять окремих біологічних курсів. Вони відіграють важливе значення у формуванні й розвитку мислення, розумової діяльності та наукового світогляду учнів. Їх формування відбувається під час вивчення всього навчального курсу «Біологія».

Їх розвиток формується за рахунок мислення учнів та їх розумової діяльності, а також спільної діяльності вчителя та учнів. Процес засвоєння та формування загальнобіологічних понять є індивідуальним для кожного учня, оскільки сприйняття й узагальнення інформації відбувається по-різному, в залежності від ступеня індивідуального розвитку учня та відповідного рівня засвоєння його знань.

На даний момент, існує багато методів та методичних прийомів, які використовуються вчителями під час вивчення курсу «Біологія», проте правильно підібрана методика у поєднанні з методичним підходом гарантують ефективне засвоєння та формування загальнобіологічних понять, їх запам'ятовування та розуміння.

Я вважаю, що загальнобіологічні поняття найкраще формуються й сприймаються учнями, тоді коли інформація про певне поняття поступово

узагальнюється і відбувається поетапно. А міцне засвоєння понять можливе тільки за умови, що учні своєчасно й систематично оволодівають необхідними знаннями і навичками під час вивчення біології.

Література:

1. Богданова О. К. Сучасні форми і методи викладання біології в школі / О. К. Богданова. – Х. : Видавнича група «Основа», 2003. – 80 с.
2. Верзилін М. М. Загальна методика викладання біології : підручник для студентів біол. фак. пед. ін-тів / М. М. Верзилін, В. М. Корсунська; [пер. з рос.]. – К. : Вища школа, 1980. – 352 с.
3. Грицай Н. Б. Методика навчання біології : навчальний посібник / Н. Б. Грицай. – Рівне : ТзОВ «Дока центр», 2016. – 272 с.
4. Губанова Т.М. Опыты мыследеятельной педагогики: Методическое пособие. - М.: Институт учебника «Пайдейя», 1998. - 296 с.
5. Цуруль О. А. Формування в учнів біологічних понять: Психолого-педагогічні засади та методичні особливості. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. — 247 с.
6. Усова А. В. Формирование у школьников научных понятий в процессе обучения / А.В. Усова. – М.: Педагогика, 1986. – 167 с.

УДК 373. 3. 016. 003 – 028. 31] : 37. 091. 32

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ НАВИЧКИ ПИСЬМА ЛІВОРУКИХ ДІТЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Омельчук Ю. Ф.

*студентка факультету
соціально-педагогічної освіти та мистецтв
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти України зазначається, що основне завдання нової школи України у ХХІ

столітті – формування культурної, гармонійно розвинутої особистості, здатної реалізувати свій інтелектуальний та особистісний потенціал. Завдання школи полягає в тому, щоб дати змогу дітям формувати свою індивідуальність, розвивати особистість. Першокласникам ще досить важко орієнтуватися в просторі і на площині. Більшість із них плутаються в розрізненні правого і лівого боку. Найбільші труднощі при відпрацюванні цієї навички виникають у ліворуких дітей, а вона є важливою передумовою для успішного навчання. Вміння організувати роботу щодо навчання письма ліворуких дітей у початковій школі потребує виокремлення особливостей цієї роботи та їх аналіз.

Загальний аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна педагогіка виокремлює проблему навчання ліворуких дітей у школі, їх виховання у шкільному колективі та в родині. Нині нею опікуються такі вчені, як А. Чуприков, М. Безруких, Т. Доброхотова, С. Спрінгер, Г. Дейч, М. Князева, В. Вільдавський та ін. Ця проблема – одна з актуальних. Хоча останніми роками школа відмовилася від практики переучування ліворуких дітей, проте це не вирішує проблему навчання письма ліворуких дітей [2; 3; 4].

Виклад основного матеріалу. Особливої уваги потребує формування в ліворуких дітей технічної навички письма. Так, у класі ці діти мають сидіти ближче до вікна, щоб від руки на зошит падала світліша тінь. Якщо за партою сидять двоє дітей, то лікоть руки, якою пише лівша, має розташовуватися з краю стола, а не в середині. Так учні не будуть заважати писати одне одному. За наявності кількох ліворуких дітей у класі бажано саджати їх парами [4, с. 71].

Посадка під час письма. За правильної посадки ліворуку діти повинні сидіти прямо, не торкаючись грудьми столу. Ноги всією ступнею мають стояти на підлозі або підставці, голова трохи нахилена вправо або тримати голову прямо.

Положення зошита. Зошит лежить з нахилом вправо так, аби правий нижній кут сторінки, по якій пише дитина, був направлений до середини її грудей. Положення рук, кисті руки та способи утримування ручки. Руки при

письмі мають лежати на робочому столі так, щоб лікоть лівої руки трохи виходив за край столу і ліва рука вільно рухалась лінійкою зверху донизу, права ж лежала на столі і знизу притримувала б зошит. Ручка кладеться на середній палець, на його верхню нігтьову частину. В процесі письма триває рух зліва направо (напрямок ручки при письмі лівою рукою - вліво, а рух кисті і пальців - вправо). Ліворукій дитині важко орієнтуватись в зошиті, в лінійці. Вона не може відразу визначити ту сторону, з якої потрібно починати писати, плутає напрямок. Ліва рука при письмі виконує рухи, симетричні рухам правої руки, тобто рухи при письмі справа наліво.

Під час опрацювання ліворукою дитиною кожного графічного елемента необхідно дотримуватися певної послідовності дій:

1. Пояснити, як пишеться графічний елемент (буква): з якої крапки починається рух, куди він спрямований, як змінюється траєкторія, де рух припиняється. У поясненні не має бути жодного незрозумілого або незнайомого слова.

2. Показати зразок виконання руху, написання графічного елемента.

3. Виконання руху під диктовку в уповільненому темпі. Під час роботи не відволікати увагу учня а після її закінчення детально розібрати, чи все зроблено правильно.

4. Після пояснення і показу, попросити дитину продиктувати дорослому, що і як потрібно робити, при цьому дорослий сам має виконати завдання.

5. Повторення інструкції. Учень може сам виконати дію або ця дія виконується дорослим «під контролем» та за інструкцією дитини.

6. Самостійне виконання дії дитиною. Рухи виконуються під контролем дорослого, але за умови самостійного оцінювання дитиною правильності написання [2, с. 6].

Між іншим, саме для лівші сьогодні придумано багато корисних речей, наприклад, прописи для лівші-першокласника. Із такими посібниками дитині простіше буде засвоїти навички письма. Цього року з метою полегшення процесу навчання письма діти-лівші користуються прописами, призначені спеціально для ліворуких першокласників, рекомендовані Міністерством освіти

і науки України і дуже успішно використовуються в початковій школі [1; 2].

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок.

Отже, проблема навчання ліворуких дітей стала актуальною зовсім недавно, оскільки раніше вона розв'язувалась досить просто: ліворуких дітей переучували, тобто змушували писати лише правою рукою. Але дослідження вчених довели, що переучувати ліворуку дитину означає змінювати специфічні якості її психіки, що негативно впливає на психічний стан дитини, емоційне благополуччя і здоров'я в цілому. Статистика свідчить, що з кожним роком кількість ліворуких людей на земній кулі збільшується. За даними різних авторів, на сьогодні їхня частка складає від 2 % до 8 %. Майже в кожному класі початкової школи є такі діти. Сучасні науковці та вчителі-практики розробляють методiku навчання письма ліворуких з урахуванням їхніх психофізіологічних особливостей.

Слід пам'ятати, що ліворукість – не патологія, а один з можливих варіантів норми.

Література:

1. Заїка А. М Прописи з калькою: Мій перший зошит: зошит для письма та розвитку мовлення учнів 1 класу загальноосвітніх навчальних закладів : у 2 ч. \ А М Заїка. – Х. : Ранок, 2010.
2. Коваль Н. П. Вчимо писати ліворуку дитину \ Н. П. Коваль \ \ Розкажіть онуку. – 2013. – №5-6 (березень). – С. 6-7.)
3. Мартинюк О. Сучасні підходи до організації навчання та виховання ліворуких дітей / О. Мартинюк // Початкова школа. – 2014. – № 6. – С. 55-58.
4. Цєпова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей. \ І В Цєпова \ \ Нам пишуть. – Харків. – 2009. – №7 (травень). – С. 71-72.

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Поліщук Олена
студент-магістрант
Кременецької обласної
гуманітарно-педагогічної академії
імені Тараса Шевченка

Анотація. У статті висвітлено проблему культури здоров'я дітей дошкільного віку. Зокрема, розкрито зміст поняття «культура здоров'я», а також охарактеризовано способи формування культури здоров'я дітей в умовах закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: культура, здоров'я, культура здоров'я, діти дошкільного віку, методика, заклад дошкільної освіти.

Annotation. The article covers the problem of the health culture of children of preschool age. In particular, the content of the concept «culture of health» is disclosed, as well as the ways of forming the culture of health of children in the conditions of the institution of preschool education are described.

Key words: culture, health, health culture, children of preschool age, methodology, institution of pre-school education.

Постановка проблеми. Важливим завданням на сучасному етапі є формування в дітей ставлення до власного здоров'я як до найвищої людської цінності. Концептуальні положення щодо збереження і зміцнення здоров'я дітей визначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, державних документах («Діти України», «Концепція неперервної валеологічної освіти», «Концепція інтегративної українознавчої валеологічної освіти в Україні», «Базовий компонент дошкільної освіти»), Законах України «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства» тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення проблеми. Проблему формування здоров'я в дітей дошкільного

віку досліджено в різних аспектах, а саме: надання дітям знань про основи здоров'я (Л. Лохвицька, С. Юрочкіна та ін.), формування ціннісного ставлення до власного здоров'я (Т. Андрющенко, Г. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, М. Машовець та ін.), особливості виховання фізичного здоров'я (О. Богініч, Е. Вільчковський, Л. Волков, Н. Денисенко, О. Дубогай, М. Єфіменко, Н. Лісневська, С. Петренко, О. Потужний, Л. Сварковська, Ю. Шевченко та ін.), забезпечення основ здорового способу життя (Н. Андрєєва, Т. Бабюк, Н. Бикова, Л. Касьянова, Т. Овчиннікова, А. Ошкіна, О. Перевертайло та ін.), професійну підготовку майбутніх вихователів до освітньо–оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку (Н. Денисенко, Л. Зданевич, Н. Кот, Н. Маковецька та ін.). Водночас актуальним є дослідження культури здоров'я дітей дошкільного віку, що підтверджено сучасною соціальною ситуацією, недостатнім розробленням зазначеної проблеми та практичною потребою в її реалізації.

Формулювання мети статті. *Метою статті* є обґрунтування особливостей культури здоров'я дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Культура здоров'я особистості є складником загальної культури поведінки людини, характеризує її емоційно–ціннісне ставлення до свого здоров'я та практичне втілення потреби вести здоровий спосіб життя, піклуватися про власне здоров'я і здоров'я оточуючих. Поняття «культура здоров'я» розуміємо як інтегроване особистісне утворення, що відображає усвідомлене ціннісне здоров'язбережувальне ставлення людини до власного здоров'я, засноване на валеологічних знаннях, уміннях і навичках дотримання здорового способу життя і виражене в повноцінному гармонійному розвитку особистості.

Поняття «культура здоров'я» розглядається як частина загальної культури особистості, що пов'язана з її ставленням до свого здоров'я та здоров'я інших людей, веденням здорового способу життя і включає в себе численні компоненти. Так, І. Поташнюк розглядає культуру здоров'я як сукупність знань філософського, педагогічного, психологічного, медичного спрямувань, що збагачує духовне, психічне, фізичне життя індивіда, формує його особистісний складник [8]. Г.

Кравцова зазначає, що культура здоров'я учнів – це діяльнісно освоєний шар знань, зорієнтований на здоров'ябудування, здоров'язбереження і прищеплення навичок здорового способу життя [9]. За Т. Андрющенко, культура здоров'я може виступати інтегративною характеристикою особистості та її діяльності, що відображає синтетичну природу культури, яка об'єднує створення людиною матеріальних і духовних цінностей як результат системи її ставлення до природи, суспільства, самої себе і свого здоров'я, зв'язку людини зі світом і прояву в ньому через створювані нею цінності [1].

В Державному стандарті дошкільної освіти передбачено формування у дітей якостей, умінь і навичок, які забезпечать їм можливість підтримувати та зберігати власне здоров'я і здоров'я людей, які їх оточують. Зауважимо, що заявлене стосується переважно виховання фізичного здоров'я особистості дошкільника і зовсім відсутнє виховання психічного, духовноморального і соціального здоров'я особистості. Кінцевий результат виховання культури здоров'я презентовано в освітній лінії «Особистість дитини», яка передбачає формування у дошкільників позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності; виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно–гігієнічних, оздоровчих навичок та навичок безпечної життєдіяльності [2].

Зміст дослідження вимагає з'ясувати зміст феномена «культура здоров'я дітей дошкільного віку» за чинними програмами. Звернімося насамперед до чинних програм виховання дітей дошкільного віку щодо їхньої культури здоров'я. На сьогодні відсутні тематичні (парціальні) програми з виховання культури здоров'я дітей. Оскільки в дослідженні задіяно діти старшого дошкільного віку, розглянемо зміст роботи з виховання культури здоров'я у дітей цього віку за такими чинними програмами: «Українське дошкілля», «Світ дитинства», «Дитина», «Я у світі».

Аналіз означених програм свідчить, що вони пов'язують вимоги щодо охорони життя і зміцнення здоров'я дітей з процесом фізкультурно–оздоровчої

роботи. Окремо визначено виховання культурно–гігієнічних навичок, правил поведінки в процесі прийняття їжі, особистої гігієни. Наголошується на необхідності стежити за чистотою рук, обличчя, тіла, одягу. Значна увага приділяється зміцненню здоров'я дітей дошкільного віку засобами фізичних вправ, активних рухових ігор, що визначаються відповідно до віку дітей.

Однак багаторічний досвід роботи дошкільних навчальних закладів свідчить, що визначений у цих програмах обсяг знань, уявлень і вмінь дітей, не дозволяє сформувати у них цілісне усвідомлене, дбайливе ставлення до свого здоров'я. Програми передбачають знайомити дітей з широким колом дій, об'єктів і явищ природи, громадського життя, натомість у них відсутні такі форми і методи роботи, які призводять до переконання цінності здоров'я і потреби стежити за ним. За текстами програм з'ясувалося, що поданий у них зміст щодо виховання культури здоров'я обмежений здебільшого фізичними вправами і формуванням у дошкільників санітарно–гігієнічних навичок.

Спроба конкретизувати зміст, форми і методи виховання культури здоров'я у дітей дошкільного віку відображено в окремих тематичних програмах, які сьогодні використовуються у дошкільних навчальних закладах. Одна з таких програм – це парціальна програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати» (авт. Л. Лохвицька) поглиблено висвітлює змістові компоненти «Про здоров'я» і «Безпека життєдіяльності» освітньої лінії інваріативної складової «Особистість дитини» за Базовим компонентом дошкільної освіти [6].

Зазначимо, що різні аспекти виховання культури здоров'я та формування здоров'язбережувальних компетенцій і здорового способу життя дітей дошкільного віку досліджувалися сучасними вченими в різних напрямках:

- валеологічне виховання дітей (О. Тихомірова, С. Юрочкіна);
- виховання здорового способу життя у дітей дошкільного віку (О. Іванашко, Л. Касьянова, А. Ошкіна);
- розвиток здоров'язбережувальної компетентності у дошкільників (Т. Андрющенко, Л. Кузнецова) та ін.

- розвиток культури здоров'я дітей дошкільного віку (Т. Каменська, М. Мелічева).

Культура здоров'я є компонентом загальної культури особистості дошкільника та умовою подальшої успішної життєдіяльності; формування культури здоров'я в період дошкільного дитинства визначається психофізіологічними особливостями цього вікового етапу; ефективність формування культури здоров'я дошкільників залежить від найближчого соціального оточення дитини, яке включає батьків і педагогів закладу дошкільної освіти. Стан здоров'я дитини визначається його активністю як суб'єкта життєдіяльності, а також наявністю знань про здоров'я і правила ведення здорового способу життя; духовно–моральний компонент здоров'я зумовлює формування ціннісних настанов на збереження власного здоров'я та здоров'я близьких людей [3, с. 195].

Формування основ здорового способу життя у старших дошкільників можливо в силу їхніх психофізіологічних особливостей: розвиваються образні форми пізнання навколишнього світу, що свідчить про готовність дітей опанувати різноманітними відомостями про елементи здорового способу життя (від конкретних понять до їх зв'язків); готовність оперувати уявленнями значно розширює межі пізнання елементів здорового способу життя (дотримання режиму, гігієнічних процедур, рухова активність); діяльність дітей спрямовується із підпорядкуванням мотивів (з віком відбувається інтенсивне засвоєння мотивів, характерних для діяльності дорослих); змінюється емоційна сфера (від ситуативності і нестійкості до регуляції) тощо. Психофізіологічні особливості дітей служать психологічним фундаментом для розуміння основ здорового способу життя у старших дошкільників та обґрунтування процесу їх формування [7, с. 82-83].

Заслугує уваги той факт, що усвідомлення дошкільниками здорового способу життя розглядається в єдності кількох структурних компонентів:

- когнітивного, що включає розуміння вимог здорового способу життя через аргументоване представлення його основних елементів; наявність понять,

які вказують на особистісні якості та елементи міжособистісної взаємодії людини у здоровому способі життя і самостійну побудову образу результату дотримання принципів здорового способу життя;

- емоційного, що виявляє перевагу позитивної емоційної настанови на здоровий спосіб життя через переживання почуття відповідальності в дотриманні здорового способу життя, яка формується у взаємодії з однолітками та дорослими; узагальнені емоційні переживання передбачення результатів дотримання здорового способу життя дитиною і значущими іншими;

– оцінно-вольового, що включає функціонування вольової поведінки, яка проявляється в довільності, та критичність суджень, що характеризує здатність дитини до реалізації сформованої позиції щодо здорового способу життя [5, с. 12-13]. Реалізація комплексу діагностичних процедур дозволила з'ясувати особливості усвідомлення здорового способу життя дошкільниками та виділити рівні усвідомлення здорового способу життя, властиві дитині в цьому віці.

Формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку буде ефективним, якщо здійснюватиметься в межах цілісної побудови навчально-виховного процесу дошкільного закладу відповідно до моделі формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку і визначених педагогічних умов: наявність позитивної мотивації дітей на здоровий спосіб життя; насичення здоров'язбережувальним змістом різних видів діяльності дітей з урахуванням вікових особливостей; забезпечення в навчальному закладі розвивального здоров'язбережувального середовища [3].

Аналіз наукових досліджень умов діяльності, спрямованої на формування культури здоров'я та основ здорового способу життя засвідчив, що науковці здебільшого акцентують увагу на змісті підготовленої для дітей інформації, створенні відповідного середовища та здійсненні співпраці педагогів і батьків. Вважаємо, що визначальним чинником для виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку є створення вихователем умов для розвитку самосвідомості вихованців, які будуть спрямовані на ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Висновки. Отже, феномен «культура здоров'я дітей дошкільного віку» визначаємо як сукупність набутих дитиною валеологічних знань, умінь і навичок щодо власного здоров'я та здоров'я інших; усвідомлення цінності і необхідності їх дотримання в процесі здоров'язберезувальної життєдіяльності, що віддзеркалюється в гармонійному розвитку дитини. Виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку розглядаємо як процес суб'єкт–суб'єктної взаємодії вихователя і вихованців, у процесі якого вихователь створює умови для повноцінного та гармонійного розвитку дітей і формування у них усвідомленого ціннісного ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробленні методики виховання культури здоров'я дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Література:

1. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язберезувальної компетентності в дітей дошкільного віку : монографія / Т. К. Андрющенко. – Умань : Жовтий О. О., 2014. – 384 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. А. М. Богуш; авт. кол. : А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. // Спецвип. журн. «Вихователь–методист дошкільного закладу». – К., 2012. – 30 с.
3. Бедрань Р. В. Методика виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку в різновікових групах / Р. В. Бедрань // Наука і освіта. – 2016. – №10/СХХХХХІ. – С. 194–199.
4. Денисенко Н. Ф. Формування у молодших дошкільників свідомого ставлення до власного здоров'я : [навч.–метод. посіб.] / Н. Ф. Денисенко. – К. : Наш час ; Х. : Ранок, 2010. – 95 с.
5. Лісневська Н. В. Педагогічні умови створення здоров'язберігаючого середовища в дошкільному навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н. В. Лісневська. – Київ, 2016. – 24 с.

6. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати» / Л. В. Лохвицька. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 120 с.

7. Овчинникова Т. С. Организация здоровьесберегающей деятельности в дошкольных образовательных учреждениях / Т. С. Овчинникова. – СПб. : Каро, 2006. – 176 с.

8. Оздоровча робота в дошкільному навчальному закладі : [навч. посіб.] / уклад. Г. І. Григоренко, Н. Ф. Денисенко, Ю. О. Коваленко, Н. В. Маковецька. – Запоріжжя : ЗНУ, 2006. – 99 с.

9. Організація оздоровчої роботи в ДНЗ / упоряд. Л. А. Швайка. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 319 с.

Педагогічні науки

ПРИКЛАД ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ПЛАКАТА «ПЕРЕСТАВНА ВЛАСТИВІСТЬ ДОДАВАННЯ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Рибалко О. О.,

*кандидат педагогічних наук,
викладач.*

Шуляк К. О.,

студентка

*Прилуцький гуманітарно-педагогічний
коледж ім. І. Я. Франка*

З появою комп'ютерних технологій вчителі стали активно використовувати методи навчання на електронних носіях на різних етапах уроку, у тому числі для презентації навчального матеріалу. Використання інформаційних технологій в початковій школі на уроках математики не тільки підвищує пізнавальний інтерес молодших школярів, але й сприяє творчому розвитку вчителів, дає можливість зробити такий сценарій уроку, який необхідний для конкретного класу й для конкретного уроку.

Використання ІКТ спонукає учнів активно мислити, шукати найраціональніші способи розв'язання проблем, допомагати їм засвоювати знання і опановувати вмінням їх застосовувати. Використання інформаційних технологій у початковій школі може ефективно формують постійний пізнавальний інтерес, навички розумової діяльності, творчу ініціативу і самостійність учня у пошуках шляхів розв'язання проблем [7].

Одним з найефективніших видів електронних освітніх ресурсів, які використовуються у процесі проведення навчальних занять, є інтерактивний плакат. Слово «інтерактивний» прийшло до нас від англійського від слова «взаємодіяти».

Інтерактивний плакат - навчальний плакат з інтерактивною навігацією, що дозволяє відображати необхідну інформацію: графіку, текст, звук. У порівнянні із звичайними або електронними плакатами інтерактивні електронні плакати є сучасним багатофункціональним інструментом навчання і надають більше можливостей для організації навчального процесу. Інтерактивні плакати в першу чергу призначені для використання при вивченні нового матеріалу, але їх також можна використовувати в процесі закріплення вивченого матеріалу [1; 2; 3; 4;5;6].

Розглянемо, які ефекти інтерактивності можна використовувати в на прикладі інтерактивного плакату «Переставний закон додавання» (рис. 1, рис. 2).

Це наступні:

- можливість робити записи видимими або невидимими;
- можливість створення певної кількості наочності та її переміщення;
- можливість введення записів з клавіатури;
- можливість відкривання та закривання відповідних записів;
- функціонування кнопок для очищення плаката від непотрібних записів та зображень;
- використання звуку;
- використання відео.

Рис. 1. Демонстрація можливості робити записи видимими або невидимими.

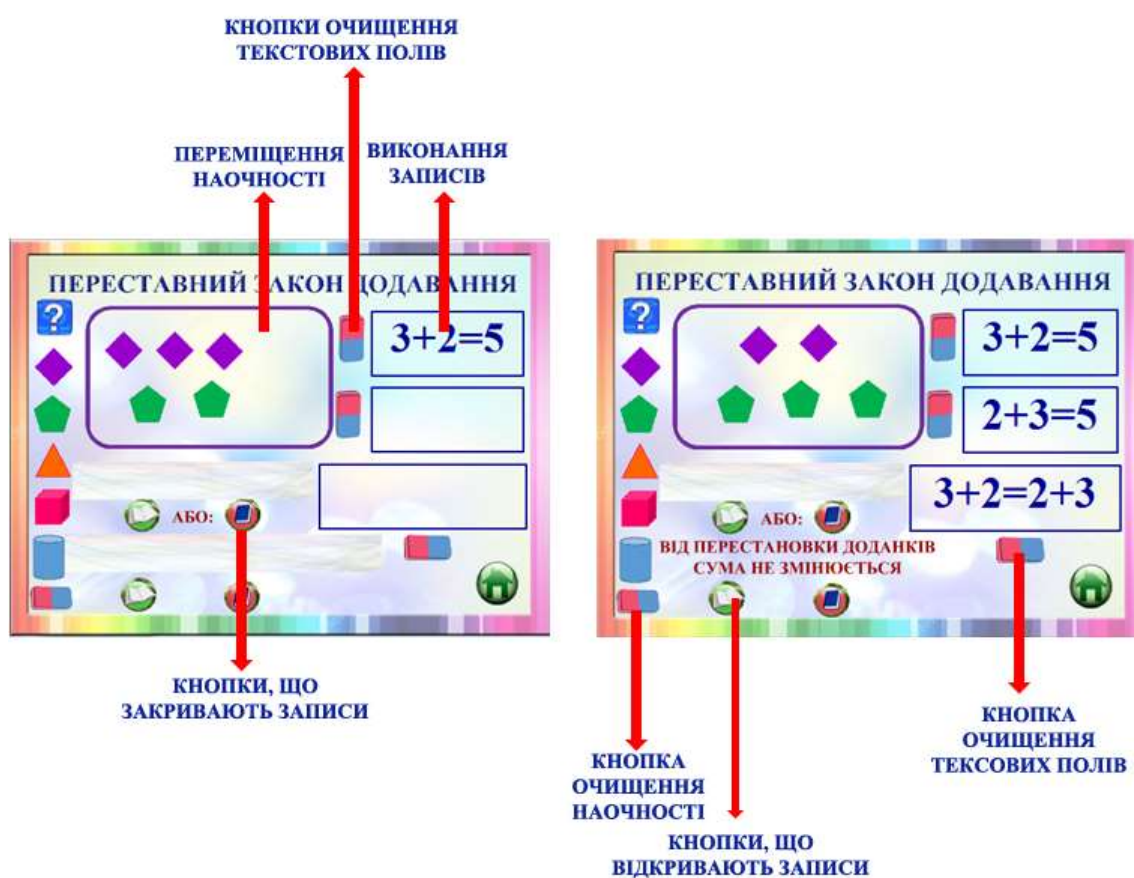

Рис. 2. Зображення інтерактивного плаката з перерахованими ефектами інтерактивності

На рис. 1, рис. 2 можна побачити всі ефекти інтерактивності, перераховані в даній статті.

У кожного вчителя з набуттям досвіду виробляється своя методична система. І електронні ресурси повинні розроблятися так, щоб педагог міг швидко адаптувати його до своєї методичної системи.

Надання інтерактивності є однією з найважливіших переваг інтерактивних електронних плакатів у порівнянні з іншими демонстраційними засобами навчання. Інтерактивність дозволяє керувати наданням певної інформації. Використання різних ефектів інтерактивності в інтерактивних електронних плакатах дозволяє більш оперативно керувати діяльністю учнів у процесі отримання ними знань, що є значною перевагою порівняно з іншими електронними ресурсами.

Література:

1. Андрейканіч А. И. Плакат: його види та жанри. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2013, 19 (1), 121-126.

2. Бельчев П. В. Інтерактивний електронний плакат як сучасний дидактичний засіб навчання фізики в загальноосвітній школі. Педагогічні науки, Бердянськ : БДПУ. 2011, 2, 73-77.

3. Затынайченко Б. Д. Использование интерактивного плаката как средства ематического погружения в мультимедийную среду обучения.

URL: http://gigschool.ru/metodkopilka/opyt_zat/oz1.html

4. Литвинова С.Г., Мамута М.С., Рибалко О.О. Моделювання інтерактивних електронних плакатів. Фізико-математична освіта. 2018, 4(18), 96-100.

DOI 10.31110/2413-1571-2018-017-3-015

5. Рибалко О. О. Створення та застосування інтерактивних електронних таблиць на уроках математики в початкових класах. Інформаційні технології і засоби навчання. 2016, 53, 3.

URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704898/1/1373-5483-1-PB.pdf>.

6. Савинкина С Ю. Разработка и использование интерактивных плакатов схем и таблиц. URL: http://vio.uchim.info/Vio_117/cd_site/articles/art_1_9.htm.__

7. Хабибуллина Ф. Г., Куренова Н. А., Зиганшина Г. Г. Использование наглядности на начальном этапе обучения в условиях реализации нового стандарта. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/149/7797/>

МЕТОДИКА ЗАПОБІГАННЯ МОВНІЙ АТРИЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Семенюк В.О.,

студент факультету іноземних мов

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

м.Ніжин, Україна

Актуальність теми дослідження. Широке поширення іноземної мовної освіти робить все більш актуальною проблему навчання осіб, які відчувають значні труднощі при вивченні іноземної мови.

Практика викладання іноземних мов свідчить про те, що динаміка їх вивчення учнями і студентами є нерівномірною. У той час як більшість учнів може демонструвати стабільне зростання лексико-граматичних навичок, у деяких із них приріст сповільнюється, а в певних випадках після періоду зростання спостерігається навіть регрес, що характеризується послідовною деградацією мовних і мовленнєвих навичок. Зауважимо, що іноді тенденція до погіршення лексико-граматичних навичок спостерігається на тлі загальної позитивної мотивації студента до вивчення іноземної мови. Це явище за своїми ознаками є ідентичним із феноменом мовної атриції. Особливо актуальною ця проблема постає в процесі вивчення другої іноземної мови, коли відбувається змішування матеріалу навіть не двох, а відразу трьох мов, що беруть участь в процесі пізнання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовна атриція, за визначенням Є.Ю. Груздевої, - це «принаймні часткова втрата контролю над рідною мовою (L1), яка відбувається зазвичай в результаті інтенсивних контактів з іншою мовою або мовами» [4, с. 18]. Цей процес може відбуватися як на колективному, так і на індивідуальному рівні.

З когнітивної точки зору атриція може виникати у індивіда або в зв'язку з втратою мови, або в зв'язку з недостатнім опануванням мовою від початку. В обох випадках у менш компетентного мовця виявляється редукція мовної

системи, а також велика кількість запозичень [4, с. 18].

Мовна атриція є аспектом мовного зсуву: вона може бути частковою, в разі мовного зсуву, або повною, в разі мовної смерті [4, с. 18]. Р. Андерсен виділяє дві основні причини мовної атриції, пов'язані з використанням мови: обмеження у використанні мови (*restriction in language use*) і переривання мовної традиції (*break in linguistic tradition*). Обмежене використання мови в ситуації мовного контакту постає при різниці в престижності, коли мова з більш низьким престижем починає використовуватися рідше.

Дослідник вказує, що «використання мови Х некомпетентним мовцем (*language attrier*) буде значно обмеженим у порівнянні з використанням тієї ж мови компетентним мовцем (*linguistically competent*) і попереднім використанням мови Х некомпетентним мовцем, коли він був компетентним (якщо він коли-небудь був таким)» [4, с. 18]. Переривання мовної традиції пов'язане з першою причиною, і виражається в тому, що «некомпетентний мовець демонструватиме відсутність прихильності до мовної норми, якої дотримується компетентний мовець, хоча обидва говорять однією і тією ж мовою Х», причому «прихильність» визначається екстралінгвістичним шляхом [4, с. 18].

Найбільш поширеною мовною ситуацією, при якій відбувається розвиток атриції, є втрата мови L1 (титульної мови) в оточенні мови L2 (інша відома мовцеві мова) [4, с. 19].

Мовна атриція зачіпає мовців, яких можна віднести до недостатньо компетентних, і тому опис цього явища неможливий без хоча б приблизного визначення компетенції інформантів. Існує кілька підходів у визначенні типів мовців. Так, підхід у визначенні типів мовців, заснований великою мірою на віковому критерії, пропонує Н. Доріан, виділяючи старших компетентних мовців, молодших компетентних мовців, а також «напівмовців», тобто не компетентних повною мірою [4, с. 21]. Така класифікація, однак, не може бути застосована для цього дослідження, оскільки не можна сказати, що всі старші мовці є повністю компетентними носіями мови.

Вважається, що для пояснення значення лексичних одиниць, потенційно схильних до атриції, переважно слід обирати такі способи семантизації, як контекстуалізація і використання наочних засобів [1]. Передбачається, що познайомившись з новою лексичною одиницею в достатньому і зрозумілому контексті, усвідомивши значення даного слова самостійно за допомогою мовної здогадки, студент краще його запам'ятає, а ймовірність рецептивної та продуктивної мовної атриції буде зведена до мінімуму.

Використання засобів наочності як спосіб семантизації нової лексичної одиниці також визнано ефективним для попередження мовної атриції [1]. Говорячи про запобігання мовній атриції у студентів, що вивчають англійську мову як другу іноземну, необхідно зауважити, що саме застосування засобів зорової наочності або ж їх комбінація зі слуховими засобами (демонстрація озвученого відеофрагменту) значно знижує ризик її виникнення. Це пов'язано із тим, що, як і у випадку контекстуалізації, представлене зображення (відеофрагмент) міцніше «врізається в пам'ять» студента разом зі значенням нової лексичної одиниці при першому знайомстві з нею.

Наприклад, щоб пояснити лексичну одиницю «conductor», викладачеві достатньо вивести на екран зображення диригента, який керує грою оркестру, або ж, за можливості, показати студентам короткий відеофрагмент, де можна побачити диригента «в дії». Імовірність того, що нове слово засвоїться і не буде використовуватися в мові учнів в значенні «кондуктор» в подальшому, є набагато вищою, ніж якщо б викладач вирішив дати дефініцію даної професії, оперуючи синонімами (із якими можуть бути знайомими далеко не всі студенти) і т. ін.

Висновки. Таким чином, підсумувавши розглянуті думки лінгвістів і методистів, можна відзначити, що для попередження і подолання явища мовної атриції необхідно навмисно звертати увагу учнів на потенційно «ризиковану» лексику. Більш конкретні рекомендації лінгвістів щодо подолання мовної атриції включають складання списку мовних одиниць із автентичних джерел і регулярну розмовну практику з носіями мови, перегляд, читання і прослуховування автентичного англомовного матеріалу.

Література:

1. Алиева К.В. Виды упражнений по преодолению лексико-семантической интерференции в русской речи учащихся-лакцев. Махачкала, 2012. 32 с.
2. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения. Москва, 1980. 526 с.
3. Басс Е.В. Интонационная интерференция и языковая коррозия при раннем билингвизме. *Известия Волгоградского государственного педагогического университета*. 2012. № 6. С. 20–24.
4. Груздева Е.Ю. Языковая аттриция в системе языковых изменений. *Языковые изменения в условиях языкового сдвига : сб. ст.* Санкт-Петербург, 2007. С. 16–58.
5. Зинченко Т.П. Когнитивная и прикладная психология. Москва, 2000. 608 с.
6. Bot K. de. Dynamic Systems Theory, Lifespan Development and Language Attrition. *Language Attrition: Theoretical Perspectives*. Amsterdam ; Philadelphia, 2007. Pp. 56–72.
7. Campbell L. The structural consequences of language death. *Investigating obsolescence: Studies in language contraction and death*. Cambridge : Cambridge University Press, 1989 Pp. 181-196.
8. Köpcke B. Language Attrition at the Crossroads of Brain, Mind, and Society. *Language Attrition: Theoretical Perspectives*. Amsterdam ; Philadelphia, 2007. Pp. 9–37.
9. Schmid M.S., Mehotcheva T.H. Foreign Language Attrition. *Dutch Journal of Applied Linguistics*. 2012. Vol. 1. No. 1. Pp. 102–124.
10. Schmid M.S. Defining Language Attrition. *Babylonia*. 2008. No. 2. Pp. 9–12.
11. Włosowicz T.M. English Language Attrition in Teachers: Questions of Language Proficiency, Language Maintenance, and Language Attitudes. *Theory and Practice of Second Language Acquisition*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 75–100.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ДОСЛІДІВ
ІЗ ТЕМИ: "НЕМЕТАЛІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ЇХНІ СПОЛУКИ " ІЗ
ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Хомінська Ю.В.

Житомирський державний університет ім. І. Франка
hominskauliya@gmail.com

Кожен хімічний дослід чи експеримент повинен мати свою методику проведення. На уроках хімії вчитель повинен чітко усвідомлювати те, що практична частина (яка включає в себе виконання дослідів) є невід'ємною складовою уроку в цілому (вона повинна допомогти досягти осмислених, активних знань учнів, отже бути дуже тісно пов'язаною із темою уроку, а не використовуватись як цікавий фокус). Найголовніша вимога до експерименту (дослід) - бездоганна техніка проведення із одночасним поясненням та формуванням висновків, що призводить до вироблення активного хімічного мислення.

Будь-який із запропонованих програмою дослідів з теми «Неметалічні елементи та їхні сполуки» має одну і ту ж методичну організацію:

1. Актуалізація знань про об'єкт, з яким проводиться дослід.
2. Планування дослід: а) визначення практичних дій, їх послідовності; б) вибір обладнання (приладів і матеріалів).
3. Виконання дослід: а) виконання практичних дій у необхідній послідовності; б) цілеспрямоване спостереження за об'єктом (змінami, які відбуваються, результатами змін) під час дослід; в) усвідомлення результатів спостереження; г) самоконтроль за процесом дослід.
4. Осмислення результатів дослід: а) узагальнення фактів; б) установлення взаємозв'язків; в) фіксація наслідків дослід (усно, письмово, графічно).
5. Закріплення результатів проведення дослід: знання цілей, власне предметних результатів.

Для забезпечення активних методів навчання на сучасних уроках хімії

дедалі частіше звертаються до електронних освітніх ресурсів, мультимедії та інтерактивних дощок. Прикладами таких електронних ресурсів можуть бути віртуальні лабораторії, які дають змогу моделювати поведінку об'єктів реального світу в комп'ютерному освітньому середовищі і допомагають учням оволодівати новими знаннями та вміннями з науково-природничих дисциплін. Одним із плюсів даного методу викладання – це підготовка учнів до роботи в лабораторії, через віртуальну інтерпретацію реальних умов проведення хімічного експерименту [1, 2].

У шкільній програмі з теми «Неметалічні елементи та їхні сполуки» передбачено ряд дослідів, які відносяться до класу з підвищеною небезпекою. Зокрема, це робота з сульфатною та хлоридною кислотами, спалювання Фосфору, сірки, вугілля в кисні та ін. В такому випадку доцільніше використовувати віртуальний експеримент задля уникнення нещасних випадків під час роботи в лабораторії.

Тому, щоб сформувані повноцінні хімічні знання, необхідно поєднувати теорію та хімічний експеримент (дослід). Комп'ютерні програми з використанням мультимедіа дозволяють наочно продемонструвати навіть ті явища і процеси, які не можуть бути реалізовані шляхом натурального експерименту (дослід), а також наочно ознайомити учнів з важливими промисловими установками і процесами. Застосування комп'ютерних програм дозволяє більш раціонально поєднувати колективні форми з індивідуальним підходом у навчанні хімії. В процесі такої роботи активізується діяльність кожного учня.

Література:

1. Дорофеев М.В. Информатизация школьного курса химии. /М.В.Дорофеев // Химия. Издательский дом «Первое сентября». – 2002 – № 37. – с.12-15.
2. Морозов М.Н., Цвирко В.Э. Создание открытой образовательной модульной мультимедиа системы по химии // Интернет-порталы: содержание и технологии. Сб. науч. ст. Вып. 4 / [редкол.: А. Н. Тихонов (пред.) и др.]; ФГУ ГНИИ ИТТ "Информатика".-- М.: Просвещение, 2007. – 606 с.: ил. – ISBN 978-5-09-017892-1. - с. 150-178.

ЗНАЧУЩІСТЬ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Черткова Н.Ю.,

викладач кафедри суспільних наук

Національний університет кораблебудування

ім. адмірала Макарова

Херсонська філія

м. Херсон, Україна

На даному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція зближення і взаємопроникнення культур, а також розширення зв'язків в різних областях діяльності, в тому числі і професійної. Це, безсумнівно, призвело до усвідомлення актуальності і особливої значущості феномена здійснення міжкультурної комунікативно-професійної компетенції.

Безперечно, іноземні мови відіграють особливу роль в процесі формування міжкультурної комунікативно-професійної компетенції. Мова використовується як засіб представлення основних установок культури і відображає національні та культурні особливості носіїв мови. На заняттях з іноземної мови повинно створюватися автентичне середовище міжкультурного спілкування. На даний час головною метою навчання іноземним мовам є навчання йому, як засобу міжкультурного спілкування в сфері професійної діяльності.

Значимість володіння іноземними мовами в сучасному світі важко перебільшити. Відомо, що ХХІ століття назване ЮНЕСКО «століттям поліглотів», а це означає, що вивчення іноземної мови, а то й кількох, є необхідною умовою освіченості в постіндустріальному суспільстві [1].

Зараз, коли інтеграція світової спільноти зростає, і наша країна включена в світову господарсько-економічну систему, знання іноземної мови набуває особливого значення і розглядається, як засіб спілкування в майбутній професійній діяльності.

В сучасному суспільстві все більшого значення набуває компетентісно-

діяльнісний підхід, стратегічною метою навчання іноземним мовам у ЗВО стає формування «вторинної мовної особистості» фахівця, готового до професійної міжкультурної комунікації. А це означає, що найважливішою вимогою до рівня і якості підготовки фахівця будь-якого профілю є рівень його лінгвістичної підготовки [2].

У сучасному суспільстві з'явилися передумови для перегляду існуючого підходу та методів навчання іноземним мовам і їх поновлення на основі компетентнісно-діяльнісного підходу, який відповідає вимогам модернізації професійної освіти, соціального замовлення суспільства і новітнім досягненням в області методики викладання іноземних мов.

Багато дослідників проблем навчання іноземних мов у вищій школі виділяють такі сучасні напрямки в освіті: більш глибоке осмислення освітніх рівнів як безперервного ланцюжка освіти; комп'ютеризація і технологізація навчання; впровадження активних методів і форм навчання, що включають в діяльність студентів елементи наукового пошуку, самостійної роботи; використання активних прийомів навчання, що стимулюють і організують спілкування, творчу і самостійну діяльність студентів; акцент на організацію навчання колективної, спільної діяльності викладача і студента, що передбачає використання інтерактивних методів навчання.

Перераховані вище напрямки свідчать про те, що діяльнісна спрямованість мовної освіти у ЗВО є найбільш значущою.

Запорукою успішної мовної активності студентів є нетрадиційні форми проведення занять з англійської мови, що сприяє залученню майбутніх інженерів до культури країн мови, що вивчається, загального розширення світогляду. А це, в свою чергу, допомагає розширити знання про культурну спадщину рідної країни і дозволяє їм брати активну участь в діалозі культур [3].

Успішне поєднання традиційних та інноваційних методів навчання іноземної мови дозволяє розставити пріоритети таким чином, щоб студенти усвідомили і прийняли поставлені завдання і активно брали участь в їх здійсненні.

Коли студенти усвідомлюють, що рівень практичних навичок володіння

мовою виріс, тоді студенти дійсно можуть висловлювати свої думки іноземною мовою. Це сприяє формуванню внутрішньої позитивної мотивації та професійного становлення для забезпечення активного особистісного включення студентів у процес навчання, що є стимулом розвитку особистості в цілому. Іноземна мова в технічному ЗВО може не тільки здійснювати розвиток міжкультурної комунікативно-професійної компетенції, а й сприяти розвитку критичного мислення.

В даний час на ринку праці затребуваною і конкурентоспроможною є особистість, що володіє критичним мисленням, здатна ставити під сумнів усталені думки і судження, здатна вести діалог, визначати суть проблеми і знаходити альтернативні шляхи її вирішення. Ця особистість повинна вміти відрізнити факт від припущення і особистої думки і тому, формування такої особистості є однією з провідних проблем вищої освіти

Система вищої освіти покликана розвивати критичне мислення, направляти студента на оволодіння здатністю вирішувати життєво важливі проблеми.

Особливо актуальна ця задача щодо студентів технічних ЗВО. Гуманітарна підготовка студентів технічних спеціальностей відстає від професійної, залишається більш консервативною з педагогічної точки зору в тому, що стосується форм, методів і засобів навчання.

Спробувати розвинути критичне мислення у студентів технічного ЗВО можна за допомогою викладання іноземної мови, в ході якого можна успішно формувати високий інтелект, творчий підхід, відповідальність. Перегляд цілей, змісту і технології навчання іноземним мовам в системі інженерної освіти дозволить також вирішити питання підвищення мотивації до навчання.

Уваги заслуговує варіативність змісту дисципліни «Іноземна мова».

На заняттях з іноземної мови як базового предмету, так і до спеціального курсу видається цілком можливим обговорювати питання про необхідність і значимість вироблення критичного мислення особистості. Викладач пропонує студентам обговорювати гострі злободенні проблеми, що торкаються безпосередніх інтересів студентів. Студенти розуміють, що їм потрібно засвоювати лексичний матеріал, необхідний в побуті (поїздки за кордон з

різними цілями), та в їх майбутній професійній діяльності, а також формувати внутрішню впевненість студентів у власних здібностях до іншомовного спілкування та самовдосконалення [4].

Відбір текстів за професійним спрямуванням, дискусійних за змістом, подальший їх аналіз, висловлювання і відстоювання своєї точки зору - все це дає можливість включати студентів у діяльність, пов'язану з необхідністю критично осмислити і аналізувати надані матеріали. У свою чергу, це сприяє розвитку інтересу до іноземної мови, мотивації його вивчення. А мотивація - це основа навчального процесу.

Курс іноземної мови в технічному закладі вищої освіти носить професійно спрямований характер. Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції з профільюючими дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань і формування професійно значущих якостей особистості. Сучасний спеціаліст повинен володіти широким спектром знань з фундаментальних наук, таких як математика, фізика, хімія, а також таких суто технічних наук, як механіка, електротехніка, машинобудування, електромеханіка. Іноземна мова посідає важливе місце серед перерахованих вище дисциплін та в даному випадку є засобом підвищення професійної компетентності та особистісно-професійного розвитку студентів, є необхідною умовою успішної професійної діяльності.

В результаті аналізу спеціальних досліджень доведено, що розвиток особистості на заняттях з іноземної мови носить системний характер. Так, доведено, що формування іншомовних мовленнєвих механізмів є основою для розвитку пізнавальних процесів, а абстрактно-логічне і філологічне мислення пов'язані між собою [5]. Мова є інструментом мислення і, розвиваючи її, ми розвиваємо мислення, що представляє собою унікальну операцію. А де ще як не на заняттях з іноземної мови можна поліпшити мову? Саме мислення забезпечує конструювання думки людини, виробляє кодування і перекодування інформації, дозволяє взаємодіяти із зовнішнім світом, освоювати культуру.

На заняттях з іноземної мови формуються комунікативні та організаторські здібності, виключно важливі для професійної діяльності інженера. А інженер,

який має всебічну підготовку і хорошу практику, і до того ж володіє іноземною мовою, має великі перспективи бути працевлаштованим у будь-якій країні світу.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку "Україна-2020" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Go Global : Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов (National Foreign Language Learning and Promotion Initiative) [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : http://osvitacv.com/uploads/go_global.pdf.
3. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment [Електронний ресурс]. – Language Policy Unit, Strasbourg. – Режим доступу : https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf.
4. Вишневецький О. Коріння проблем у вивченні іноземних мов [Електронний ресурс] / Омелян Вишневецький // Сучасна освіта. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/reform/53026/>.
5. Хуторської А. Ключові освітні компетентності [Електронний ресурс] / А. Хуторської. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/method/2340/>.

ВПЛИВ ФЕХТУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В
МОЛОДШОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІСЦІ

*Шелухіна Катерина,
майстер спорту України з фехтування,
VI курс, спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна
Науковий керівник - Деркач В.М.,
кандидат наук з фізичної культури та спорту,
Заслужений тренер України.*

У сучасному світі, більшість дітей проводить свій час за сидінням перед моніторами своїх комп'ютерів, або витрачає його в компанії друзів. Ця проблема практично постає перед всіма батьками, які починають перейматися майбутнім своїх дітей. Більшість батьків віддають своїх дітей до дитячих спортивних шкіл і це дуже правильно.

Почати займатися фехтування бажано з 7-8 років, коли дитина вже розуміє поставлені перед нею цілі тренером та вправно може виконувати їх. Фехтування вважається шляхетним видом спорту і виховує у дитини якості, які можуть стати в нагоді не тільки в спорті, а й у повсякденному житті: спостережливість, здатність аналізувати ситуацію і швидко приймати рішення, завзятість і сила волі.

Відвідуючи заняття, діти отримують можливість знайти однодумців, що мають спільні інтереси. Кожне тренування розвиває в дитині її самостійність, відчуття справедливості, характер, а також внутрішню силу, що дозволяє боротися до останнього. Крім того, приходячи на заняття, діти розвиваються духовно і фізично. Фехтування сприятливо впливає на серцево-судинну систему, тренується дихальна система, розвивається самоконтроль і стресостійкість, тренуються всі групи м'язів, організм стає витривалим і загартованим, підвищується імунітет.

Фехтування об'єднує та відкриває нові можливості перед дітьми, що в

майбутньому можуть дійти до вершини чемпіонства. Цей вид спорту позитивно впливає не тільки на фізіологічний розвиток дитини, а й на його інтелект. Розвивається швидкість реакції та мислення. Під час проведення бою потрібно бути завжди напоготові і швидко прогнозувати хід противника, виявляти його слабкі місця та виборювати перемогу на свою користь.

Фехтування настільки захоплює дітей, що діти з задоволенням відвідують тренування, до складу яких входять цікаві координаційні вправи. Часто тренування проводяться в ігровій формі, розкриваючи ще більше фізичні можливості дітей. Інтереси юних спортсменів надзвичайно різняться, але всі вони будуть уважні та зацікавлені, коли тренер проводить заняття, яскраво за формою та багате за змістом, прокидає думку та впливає на відчуття та уяву юних спортсменів.

Тренер повинен в дітях виховувати відповідальне відношення до роботи, піклування про свій колектив, повагу до старших та товаришів, правдивість, ввічливість, наполегливість у досягненні мети та можливість до сміливих цілеспрямованих дій у бою. Також тренер повинен користуватися у юних фехтувальників великою повагою та бути для них справжнім прикладом, як в спорті, так і в житті.

Не потрібно обмежувати пориви дитини, коли вона прагне займатися спортом, варто відкрити перед нею двері у новий світ та дозволити йти до поставлених цілей.

Література:

1. Бычков Ю.М. Тренер в уроке фехтования /Ю.М.Бычков. - М.: Физическая культура, 2006.-176 с.
2. Дрюков В.О. Підготовка спортсменів у фехтуванні на шаблях: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту/Дрюков В.О., Шуберт В.С.- Л.: ЛДУФК, 2011.-246 с.
3. Деркач А.А., Исаев А.А. Педагогическое мастерство тренера/Продисл.Н.В. Кузьминой, А.Ц.Пуни, А.В.Тарасова. – М.: Физкультура и спорт, 1981. – 375 с.
4. Платонов В.Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов/ В. Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2017.-656 с.:ил.

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ НАРОДНИХ ДУМ ТА ІСТОРИЧНИХ ПІСЕНЬ

Юркова О.Ф.

учитель Долинського ЗЗСО І-ІІІ ст.

В умовах творення Нової української школи перед освітянами постає завдання виховати людину-патріота нової формації, яка здатна вбачати перспективи своєї держави, бути готовою відстоювати її інтереси [4].

Надзвичайну роль у процесі формування громадянина-патріота відіграють уроки української літератури, які мають великий вплив на духовний світ дитини.

Впевнена, що таку роботу треба розпочинати з вивчення творів усної народної творчості. Високі ідеї гуманізму, стійкість, патріотизм, братерство знаходять відображення в різних жанрах фольклору, але першість належить українським народним думам та історичним пісням, тому звернення до них при вихованні патріотичної свідомості учнів є логічним і дієвим.

Століттями українці боролися за національне, соціальне, духовне визволення, створюючи правдиві ліричні твори суворої дійсності – думи, які не втратили свого виховного значення і в наш час. Їх героями були ті, хто мав високий душевний зліт, почуття честі, благородства, хто зумів громадському обов'язку підпорядковувати особисті інтереси. Провідним у думах є мотив патріотичного подвигу в ім'я України.

Серед великої кількості народних дум особливо захоплюючою є «Маруся Богуславка», в якій зображено образ турецької полонянки, яка переймається долею єдинокровних братів-козаків і випускає їх на волю. Твір стверджує високий патріотизм народу, співчуття до невільників, глибоке розуміння обов'язку людини перед суспільством. У думі порушуються проблеми моралі і совісті.

У народній думі «Іван Богун» яскраво зображуються герої національно-визвольної війни українського народу проти польської шляхти – Богдан

Хмельницький та Іван Богун. Вони є справжніми козаками, яким притаманні любов до України, хоробрість, гострий розум, винахідливість.

Історична постать Самійла Кішки є взірцем для нащадків. Незламний дух, віра в щасливе майбутнє, неймовірна любов до народу – риси, які були притаманні герою, і які треба виховувати в собі маленьким українцям. Ватажок своїм життям стверджував, що ніколи не потрібно коритися, а треба боротися і бути вірним країні, народу. Для гетьмана найстрашнішим гріхом є зрада, яка повинна каратися смертю. Саме Самійло Кішка, перебуваючи в неволі 25 років, не скорився долі й підняв повстання на турецькій галері, що дало йому можливість повернутися на Україну.

У думках возвеличуються герої з народу. Це і представники запорізьких ватажків, і козацьких низів – Максим Перебийніс, Голота, Палій, Кривоніс, Нечай, Богуславець та інші звитяжці, слава про яких ніколи «не вмере, не поляже». Скільки їх, відомих і невідомих захисників України-неньки, які залишилися в народних думках? Усі вони зображені як виразники волі народу, його сили, мудрості, вони віддано й чесно служили Батьківщині, не боялися катувань, голоду, тому нащадкам треба пам'ятати про їх подвиги.

Пам'ять про найважливіші події і героїв історії зберігають історичні пісні. Саме вони утворюють поетичний літопис героїчної боротьби українського народу за своє визволення від соціального та національного гніту, за свою незалежність. З історичних пісень цілі покоління українців, що виростили в умовах «партійних гасел та неправди», дізнавалися про своїх героїчних предків, починали усвідомлювати себе великим, багатожильним народом, який спроможний здобути свободу і незалежність. У піснях оспівано мужніх оборонців Вітчизни, їх готовність до самопожертви, непримиренність до ворогів. Це вони поклали на вівтар майбутнього України своє життя [2].

Однією з найдавніших історичних пісень є «Зажурилась Україна», у якій невідомий автор образно змальовує історію і причини виникнення козацтва. Твір наповнений козацьким бойовим патріотизмом, зображує силу духу, героїзм козаків під час ворожих нападів. Дана пісня – це відгук на

спустошення України татарськими нападниками. Глибока картина страждань і горя народу показана кількома словами, скупими штрихами. Але в пісні голосно лунає заклик до українців об'єднати сили проти ворога за свою свободу. І цей заклик є дуже актуальним для нас, сучасних українців.

Мужнім і відданим Батьківщині змальовується Байда. Пісня закінчується його смертю, але вона сприймається не як трагічний, а скоріше як героїчний епілог, тому що загибель у бою для козаків - найвища честь. А Байда ще й зміг зберегти незламність духу, любов до свого народу та його віри, помститися за всі страждання, які султан чинив людям. Людина, яка померла героєм, залишила про себе пам'ять багатьом поколінням українців. Пісня стверджує, що патріотизм та незламний дух повинні супроводжувати людину до кінця життя [1].

В історичній пісні «Чи не той то хміль...» описуються події 1648-1654 років, коли проходила національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. У творі народний ватажок змальований як справжній герой, мужній, мудрий, відданий народу, дійсний «козацький батько». Народ високо оцінив його прагнення здобути щастя і волю в боротьбі зі шляхтою. Вивчаючи пісню, учні пишуться перемогами козаків, у них виникає бажання глибшого знайомства з історією нашої країни та її героями.

«Ой Морозе, Морозенку» - історична пісня про боротьбу українського народу проти соціального та національного гніту. У ній відобразились усвідомлення народом своєї сили, віри в неминучу перемогу над ворогом. Морозенко – узагальнений образ козака - захисника рідної землі. Навіть смерть героя є утвердженням справедливості боротьби проти ворога. Він перетерпів жорстокі муки заради Батьківщини. У пісні возвеличується подвиг героя й утверджується його незабутність Україною.

Уславлює козацького ватажка визвольної війни проти польсько-шляхетського поневолення історична пісня «Максим козак Залізняк». Максим Залізняк боровся проти утисків, яких зазнавав український народ: ворог зазіхав не тільки на територію нашої країни, а й на віру, душу українців. Козак

Залізник є прикладом усіх захисників Вітчизни. Оптимізм, яким просякнута кінцівка пісні, виражає віру народу на щасливе вільне життя. Треба зазначити, що Максим Залізник – реальна особа. Про нього писав Т.Шевченко (поема «Гайдамаки»), на Черкащині герою поставлено пам'ятник, який символізує вдячність нащадків.

У пісні «Та, ой, як крикнув же та козак Сірко» оспівано відважного Івана Сірка, якого турки та татари вважали найнебезпечнішим із козаків. Протягом 20 років боровся він проти завойовників. Для України він був вірним захисником і оборонцем. Могила цього відважного чоловіка знаходиться в селі Купелівці. На надгробному камені донині існує напис, що в труні лежить тільки одна рука Сіркова, а він сам ходить по світу і допомагає українським військам бити ворога [5].

Із власного досвіду знаю, що часто в школі вивчення історичних пісень та народних дум зводиться до звичайного читання, потім учитель разом із учнями розбирають поетичні образи, визначають ідейно-естетичне спрямування. На жаль, дані види фольклору розглядаються досить буденно, що призводить до втрати емоційного впливу, яким здатні вони запалити слухача.

Думи та пісні вимагають своєрідного підходу до вивчення. Їх жанрова своєрідність зумовлена не тільки особливостями змісту, а й ритмомелодійною будовою, неповторними засобами виразності. Унікальна поетичність, ліризм відображується в мелодії, тому що вона є душею творів, невід'ємним компонентом їх художньої форми і змісту. Важливо, щоб під час вивчення історичних пісень та народних дум учні почули їх звучання, тому що без музичного супроводу важко донести колорит, ідейне спрямування твору.

Знайомство із текстом думи чи історичної пісні починаю з підготовчої роботи, після якої прослуховуємо з учнями його аудіозапис. Потім проводжу бесіду на сприймання, з'ясовую, чи усвідомили діти єдність мелодії і слів, національно-патріотичну направленість твору. Під час поглибленої роботи над ідейно-художнім змістом учні визначають засоби виразності. Особливу увагу школярів зосереджую на народнопоетичній символіці. Впевнена, якщо читач не

зрозуміє ідейно-естетичної функції образів-символів, то він не зможе правильно зрозуміти твір.

Дослідники відзначають у даних жанрах народної творчості досконалу культуру мови і музики та високий рівень естетичних почувань колективу.

Возвеличення боротьби народу проти неправди, проти поневолювачів, яке так яскраво проявилось в українських піснях та думках, є однією з тих рис, що поставило цю творчість народу в ряди найкращих досягнень світової культури. Це одна з важливих причин успіху української народнопісенної творчості серед народів світу.

Сьогодні, коли ми прагнемо осмислити минуле, розібратися в теперішньому та знайти орієнтири на майбутнє, необхідний узагальнюючий та проникливий погляд на душу народу, що виявляється у національному характері, який можна розгледіти в творах усної народної творчості.

Виховання патріотизму через вивчення народних дум та історичних пісень сприяє збагаченню духовності учнів, є поштовхом до усвідомлення себе як часточки великого українського народу, що має славу та героїчну історію. Виховуючи в дітей любов до Вітчизни, ми «народжуємо» гідне майбутнє нашої країни.

Отже, вчитель української літератури на своїх уроках має допомогти учням зрозуміти ті складні завдання, які сьогодні потрібно розв'язувати незалежній Україні. І тільки копітка повсякденна робота допоможе школярам подолати відчуття національної меншовартості, сформувати громадянина з національним складом мислення та великим почуттям гордості, що ми – українці.

Література:

1. Апанович О. М. Розповіді про запорозьких козаків / О.М. Апанович. — К.: Дніпро, 1991.

2. Жадан М.Н. Виховуємо патріотів художнім словом // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2012.

3/ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

4/Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Бібик Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

5. Стародубцова О. Формування патріотичного виховання на уроках української мови і літератури та в позакласній роботі. - Кіровоград, 2014.

УДК 378

Педагогічні науки

ЗАСТОСУВАННЯ WEB-КВЕСТІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Яндола К.О.,

старший викладач кафедри психології та педагогіки

Мельник К.М.

курсант льотного факультету

Харківський національний університет

Повітряних Сил ім. І. Кожедуба

м. Харків, Україна

Одним із найважливіших завдань сучасного закладу вищої військової освіти є удосконалення освітнього процесу та підвищення його ефективності з метою підготовки військового фахівця із розвиненими *hard skills* та *soft skills*.

На сьогодні методичний арсенал сучасного викладача вищої школи складається із багатьох методів, форм та технологій. Поряд із традиційними все більше перевага надається інноваційним методам та технологіям викладання, новітнім технічним здобуткам, організації навчальних занять в стилі едьютейменту.

Однією з провідних компетентностей сучасного військового фахівця є інформаційно-комунікативна. Вона передбачає: вміння знаходити, аналізувати та переробляти інформацію, використовуючи різні джерела; критично її осмислювати, робити узагальнення та висновки; вміння структурувати значні обсяги інформації; вміння налагоджувати взаємозв'язки, працювати в команді; відстоювати свою точку зору, але адекватно сприймати критику; робити конструктивні зауваження тощо.

З числа педагогічних технологій, які спрямовані на формування та

розвиток інформаційно-комунікативної компетентності є web-квести, які останнім часом все більше впроваджуються в освітній процес. Серед науковців, які розробляють проблему застосування web -квестів в освітній діяльності слід зазначити І. Албегову, Р. Гуревича, М. Кадемію, А. Новікову, І. Петухова тощо.

Аналіз сучасної наукової літератури, дозволяє дійти висновку, що web -квест розглядається як: одна із найбільш ефективних моделей використання Інтернету в освітньому процесі, проблемне завдання, завдання з елементами ролівої гри, формат побудови заняття, дидактична структура, сайт в Інтернеті тощо.

В деяких випадках web -квести прирівнюють до квест-проектів. Завдання, які містяться у web-квестах можуть мати різний характер: творчий аналітичний, дослідницький тощо.

З огляду на вищезазначене, вважаємо, що під web -квестом в освітньому процесі слід розуміти педагогічну технологію, яка за допомогою різних web -джерел дозволяє створити унікальне освітнє мікросередовище для виконання поставленої задачі.

Завдання викладача при цьому полягає саме у формулюванні завдання та в створенні необхідних умов для пошуку та обробки інформації.

Вважаємо, що web-квести особливо ефективні при викладанні гуманітарних дисциплін. Досвід викладачів щодо застосування web -квестів в освітньому процесі дозволив сформулювати основні етапи підготовки до web -квесту та виокремити основні елементи.

Підтримуючи думку, що за своїм задумом та структурою web-квест схожий із проектом, хотілося б додати про можливість інтегрування елементів тренінгу в структуру web-квесту. Саме такий варіант web-квесту був розроблений нами в межах навчальної дисципліни «Педагогіка», яка викладається для фахівців структур морально-психологічного забезпечення, за темою «Ораторське мистецтво, як складова педагогічної майстерності».

Розроблений web -квест є унікальним, оскільки містить матеріал не тільки із ресурсів мережі Інтернет, а й той, який був накопичений під час попередньо проведених занять із курсантами.

Дещо відійшовши від стандартної структури, авторами web-квесту було запропоновано виконати завдання в певній послідовності:

- виконати тренінгові вправи в режимі он-лайн з ораторського мистецтва (на основі чого зробити висновки та узагальнення щодо основних проблем підготовки публічних виступів);

- використовуючи ресурси мережі Інтернет, проаналізувати правила побудови та підготовки до публічного виступу;

- переглянути та проаналізувати відеоматеріал (власні виступи, відзняті в різних умовах), на основі чого скласти перелік недоліків та визначити шляхи їх усунення.

Завдання розробленого web-квесту може виконуватися як індивідуально, так і в мікрогрупах (другий варіант є з точки зору взаємоконтролю найбільш ефективним).

Отже, на нашу думку опрацювання зазначеної теми у форматі web - квесту дозволить змодельювати, програти ситуацію, яка є типовою для фахівців структур морально-психологічного забезпечення та підготуватися до неї. Крім того, впровадження web-квесту в освітній процес спрямовано на активізацію навчально-пізнавальної діяльності курсантів, підвищення рівня мотивації до навчання, створення ситуації успіху.

Література:

1. Духаніна Н. М. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Духаніна Наталія Мар'янівна ; НАПН України, Ін-т вищ. освіти. - К., 2011. - 20 с.

2. Гуревич Р. С. Веб-квест у навчанні : путівник : навчально-методичний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. – Вінниця : РВВ ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2012. – 128 с.

3. Кадемія М. Ю. Веб-квест у професійній підготовці вчителя : навчально-методичний посібник / М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко. - Вінниця : Планер, 2013. - 147 с.

4. Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: монографія / [Лузан П. Г., Манько В. М., Нестерова Л. В, Романова Г. М.]; за заг. ред. Г. М. Романової. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 216 с.

